

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ **Л.Г. Буданова**
«_____» _____ **2023 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»

Тема: СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ І ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙ У
ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ КУЛЬМІНАЦІЙНИХ СЦЕН У
ТВОРАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ ДЛЯ ДІТЕЙ (НА ПРИКЛАДІ КНИГИ РОАЛЬДА
ДАЛА «ЧАРЛІ ТА ШОКОЛАДНА ФАБРИКА»)

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«Мз» ПІНЧУК КАТЕРИНА ЮРІЇВНА

Керівник: канд. педагог. наук, доцент РУДІНА МАРІНА ВОЛОДИМИРІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ, 2023

ЗМІСТ

Вступ	8
Розділ 1. Стилїстика англomовної дитячої лїтератури жанру фентезї в перекладознавчomу аспекті	14
1.1. Характерні риси англomовної дитячої лїтератури жанру фентезї	14
1.1.1 Роль кульмінаційних сцен у творах жанру фентезї для дїтей.....	25
1.1.2 Емоційно-художнє наповнення кульмінаційних сцен у фентезї-творах для дїтей.....	29
1.2. Стилїстичні засоби вїдтворення емоцій кульмінаційних сцен у перекладах англomовних творів жанру фентезї для дїтей	32
1.3. Труднощі перекладу англomовної дитячої лїтератури в стилї фентезї українською мовою	38
Розділ 2. Методологїя дослїдження перекладу стилїстики емоцій у кульмінаційних сценах у творах жанру фентезї для дїтей	44
2.1. Методи дослїдження проблеми стилїстичного вїдтворення емоцій у перекладї дитячої лїтератури	44
2.2. Перекладознавчий аналіз стилїстичних засобів вїдтворення емоцій у дитячїй художнїй лїтературї жанру фентезї	48
2.3. Досягнення вїдповїдностї (адекватностї) перекладу емоцій у кульмінаційних сценах в англomовних творах жанру фентезї для дїтей.....	54
2.3.1 Загальнонауковї і спеціальні методи дослїдження адекватностї в перекладознавствї.....	58
2.3.2 Спеціальні методи дослїдження досягнення адекватностї в перекладах творів жанру фентезї для дїтей.....	64
Розділ 3. Стилїстичний аспект вїдтворення емоцій у перекладї українською мовою кульмінаційних сцен у книзі Роальда Дала «Чарлі і шоколадна фабрика»	67
3.1. Фонетико-графїчні та морфологїчно-стилїстичні засоби вїдтворення емоцій у перекладї кульмінаційних сцен дослїджуваного роману	67
3.2. Засоби збереження семантико-стилїстичних мовних особливостей зображення емоцій у кульмінаційних сценах роману в українському перекладї.....	76

3.3. Способи відтворення українською мовою синтаксично-стилістичних мовних засобів, обраних автором англomовного дитячого роману-фентезі для художнього зображення емоційного фону кульмінаційних сцен	86
Висновки	96
Список використаних джерел	100
Додатки	107
Додаток А	108
Додаток Б	109
Додаток В	110
Додаток Г	111
Додаток Д	112
Додаток Е	113

ВСТУП

У художніх творах велику вагу має категорія емоційності, яка сприяє досягненню прагматичної мети та додає виразності композиції. Спеціально підібрані стилістичні прийоми, використані автором, допомагають створити яскраві образи, що викликають конкретні асоціації у читача. Крім того, ці засоби сприяють глибшому розумінню описуваної ситуації. Важливо зазначити, що передача емоційного аспекту мовної семантики та стилістичних засобів у перекладі представляє певні труднощі. Перекладачам необхідно застосовувати індивідуальний творчий підхід, використовувати різноманітні перекладацькі методи та дбайливо підбирати вирази, щоб досягти адекватності перекладу та повністю передати зміст твору.

Одним із аспектів, який викликає великий інтерес та досі потребує глибшого дослідження в рамках теорії художнього перекладу, є складність перекладу дитячої літератури. Серед факторів, що пояснюють це явище, особливо важливим є той, що література, спеціально створена для молодшої аудиторії, стала масовим явищем культури лише у XVIII столітті. Особливий контекст дитячої літератури як окремої галузі загальної літератури з'явився значно пізніше, у XIX – XX століттях. Своєрідність цієї галузі літератури була визнана видатними фігурами, такими як В. Козилова, О. Папуша, А. Костецький, Л. Лебедівка, Р. Зорівчак та інші, проте увага дослідників до проблеми перекладу літератури для дітей з'явилася тільки в середині XX століття.

У сучасному етапі розвитку культурного та суспільного життя України актуально проведення досліджень, що приділяють увагу перекладу літератури для дітей та молоді. Це обумовлено зростанням кількості літературних творів, створених спеціально для різних вікових груп дитячої аудиторії, а також поширенням практики видавництва цілих серій книг з єдиною сюжетною лінією або героями. В умовах глобалізованого суспільства дитяча художня література стала важливою складовою масової культури. Оскільки період дитинства визначає формування моральних, етичних та культурних цінностей особистості, значуща роль в цьому процесі відводиться художній літературі. Тому особлива увага приділяється якісному перекладу літературних творів для дітей та підлітків.

Ефективний переклад творів, створених для молодшої аудиторії, передбачає глибоке розуміння специфіки таких творів і їхньої цільової аудиторії. Зважаючи на різні вимоги до перекладу дитячої та "дорослої" літератури, важливо знайти збалансований підхід до їхнього перекладу, що стосується як стилістики, так і прагматики.

Дитяча література характеризується особливим стилем, манерою викладу, та специфічними образами героїв, що постає через орієнтацію на вікові особливості читачів. Ця галузь літератури об'єднує у собі елементи дидактичної та естетичної функцій, призначенням якої є і розвага, і виховання. Твори дитячої літератури, створені в різних країнах, відображають культурні особливості цих країн, висвітлюючи психологічні портрети місцевих жителів та систему цінностей, характерну для конкретної культури. Отже, завданням перекладача дитячої літератури є не лише передача сюжету, а й ознайомлення юного читача з культурним контекстом іншої країни, втілення авторського задуму та творення нових образів, прийнятних для дітей.

З урахуванням цих складних завдань перекладача та морально-етичних аспектів, пов'язаних із перекладом, зарубіжні дослідники, як-то Дж. К. Нойман, Х. Клінгберг, Е. О'Салліван, Т. Пууртінен, Р. Ойттінен, З. Шавіт, Л.Л. Персона, Г. Турі, зосереджуються на широкому спектрі питань, пов'язаних із перекладом дитячої літератури. Однак в Україні дослідження в цій галузі залишаються обмеженими.

Актуальність розгляду даної теми обумовлена зовнішніми факторами, такими як активізація творчості дитячих авторів, що в свою чергу сприяє зростанню обсягів перекладних публікацій зарубіжних творів. Відтак, виникає необхідність у систематизації та розширенні перекладацького досвіду, класифікації стратегій та тактик перекладу дитячої літератури, встановленні оптимальних способів передачі як змістових, так і формальних аспектів творів для дітей, зокрема відтворення емоційного напруження кульмінаційних сцен у творах жанру фентезі, а також у розвитку української перекладознавчої науки.

Адекватне відображення цієї «прогаліни» в образному вираженні, а також збереження стилістичного ефекту у перекладі зумовлює потребу уважного

дослідження відповідних методів перекладознавцями. Важливість дослідження відтворення стилістичних прийомів у художніх творах, включаючи дитячу літературу, обумовлена також необхідністю передачі стилістичної специфіки оригіналу в перекладі.

Кульмінаційні сцени у творах фентезі для дітей відіграють важливу та незамінну роль у розвитку сюжету та емоційному зворотному зв'язку з читачем. Вони є вершинними моментами оповіді, де стикаються головні персонажі з великими викликами та небезпеками. Кульмінація визначає долю героїв та впливає на весь подальший розвиток подій. У цих сценах зазвичай розкриваються ключові та найнапруженіші моменти, вони можуть включати в себе битви, змагання, розкриття секретів або важливі рішення. Кульмінаційні сцени створюють напруження та емоційну інтригу, завдяки чому читач відчуває велике зацікавлення та залучення до подій. Вони допомагають переживати емоції разом з героями та співпереживати їхнім успіхам або невдачам. Крім того, кульмінаційні сцени часто містять важливі життєві уроки, моральні висновки та підкреслюють тему перемоги добра над злом. Такі сцени можуть залишати глибокий слід у свідомості читача і надихати його на власні досягнення та подолання викликів.

Метою дипломної роботи є дослідження стилістичних прийомів, що застосовуються для відтворення емоцій кульмінаційних сцен в англійській дитячій літературі жанру фентезі, та засоби, що використовуються при перекладі таких сцен у творі українською мовою.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються такі **завдання**:

- Описати характерні риси англійської дитячої літератури;
- Розглянути роль та емоційно-художнє наповнення кульмінаційних сцен в англійській дитячій літературі жанру фентезі;
- Охарактеризувати стилістичні засоби відтворення емоцій кульмінаційних сцен у перекладах англійських творів жанру фентезі для дітей;
- Виділити й описати труднощі, що трапляються на шляху перекладача при перекладі англійських романів-фентезі для дітей;

- Провести аналіз та порівняння стилістичних засобів, що використовуються для передачі стилістичних прийомів оригінального тексту в українському перекладі;
- Виявити фактори, що впливають на вибір конкретних засобів відтворення емоцій у кульмінаційних сценах творів жанру фентезі для дітей при перекладі з англійської мови українською.

Об'єктом дослідження слугують емоційно забарвлені кульмінаційні сцени в дитячій англomовній літературі жанру фентезі та в їх перекладі українською мовою (на прикладі книги Роальда Дала «Чарлі і шоколадна фабрика»).

Предметом дослідження є стилістичні прийоми і засоби відтворення українською мовою емоцій кульмінаційних сцен у перекладі першої книги з англійської серії «Чарлі та шоколадна фабрика», виконаному В. Морозовим.

Матеріалом дослідження стали саме мовно-стилістичні засоби та контексти, у яких вони функціонують. Дослідження проводиться на матеріалах українського перекладу першої книги з англійської серії «Чарлі та шоколадна фабрика». Стилiстичні засоби були дібрані методом суцільної вибірки з роману-фентезі “Charlie and the Chocolate Factory”. Переклад українською мовою було виконано В. Морозовим й видано українським видавництвом «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». Загальний обсяг досліджуваного матеріалу становить понад 500 сторінок.

Для вирішення вказаних завдань при аналізі фактичного матеріалу використовувалися наступні **методи дослідження**:

- Описово-аналітичний підхід, що полягає в проведенні прямого аналізу емотивних англomовних текстових фрагментів та їхніх україномовних перекладів. Результати цього аналізу узагальнювалися для формулювання висновків.
- Метод контрастивно-перекладацького аналізу, що використовувався для порівняння англomовних оригіналів з україномовними перекладами з метою виявлення різниць.

- Структурно-семантичний підхід, включав вивчення формальних та смислових особливостей лексичних одиниць.
- Трансформаційний метод, застосовувався для виявлення синтаксичних та семантичних розбіжностей між мовними одиницями шляхом їхнього перетворення.
- Інференційний аналіз, використовувався для структурно-семантичного та стилістичного аналізу.
- Інтерпретативний метод, застосовувався для докладного опису мовних засобів різних рівнів, які використовувались для створення емоційного художнього ефекту.
- Метод графічної та лінгвістичної інтерпретації результатів, застосовувався для візуалізації та пояснення отриманих результатів дослідження.
- Відбір емпіричного матеріалу базується на методі суцільної вибірки.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше було здійснено аналіз стилістичних прийомів та засобів відтворення емоцій кульмінаційних сцен при перекладі українською мовою твору Роальда Дала «Чарлі та шоколадна фабрика», виконаного Віктором Морозовим у 2005 році.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що результати даного дослідження можуть бути використані в наукових дослідженнях зі сфери лінгвістики та перекладознавства; розширено погляди на вплив психологічних аспектів вікового фактору на вибір і вираження емотивно забарвлених лексичних одиниць у перекладах, що може стати основою для подальших досліджень та теоретичних розв'язань у цій галузі.

Отримані результати можуть бути використані в освітньому процесі, зокрема при викладанні курсів стилістики, практики перекладу, теорії та практики тексту та інших відповідних дисциплін, що надасть студентам можливість більш глибоко розуміти широкий спектр застосування стилістичних засобів при перекладі емоційно

насичених кульмінаційних сцен у творах жанру фентезі відповідно до вікових характеристик читачів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Апробація роботи. Основні матеріали дослідження було представлено на XXIII Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки.» та VI Міжнародній науково-практичній інтернет конференції Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка.

Публікації. За матеріалами дослідження були опубліковані тези у збірці наукових праць:

ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених: [у 2-х т.].

Lexico-senmtantic means of reproducing emotions in the translation of children`s literature – T. 1 (м. Київ, 04-07 квітня 2023 р.) / [ред. кол.: Н.В.Ладогубець, А.М.Кокарева та ін.]; Національний авіаційний університет. – К.: НАУ, 2023. – 403 с. - 54 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СВІТІ: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет конференції.

Засоби збереження семантико-стилістичних мовних особливостей зображення емоцій в перекладах художньої літератури для дітей (на прикладі книги Р. Дала й перекладу В. Морозова). 30 листопада, 2023 р., м. Суми / Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. – Суми: 2023. - 54-58с.

РОЗДІЛ 1

СТИЛІСТИКА АНГЛОМОВНОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ В ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ

1.1. Характерні риси англomовної дитячої літератури жанру фентезі

Питання визначення жанру в літературній теорії є складним і розглядається різними науковцями з різних точок зору. Існують різні підходи до розуміння цього поняття, і це створює певні невизначеності щодо статусу фентезі як жанру [26, с.47-56].

Деякі дослідники підкреслюють, що поняття «жанр» може включати в себе рід (наприклад, «ліричний жанр»), вид («жанр повісті») і різновид («епічна драма»). Проблемою є відсутність єдиної системи класифікації жанрів, оскільки термін «жанр» може означати різні речі, такі як рід чи вид [20, с.140-144].

Ю. Ковалів також наголошує на різниці в підходах до визначення жанру і вказує, що існують різні критерії класифікації жанрів. Він визначає жанр як «тематичний, технічно усталений тип художньої творчості, специфічний для кожного різновиду мистецтва, який визначається своєрідністю зображення». Це свідчить про те, що різні критерії можуть використовуватися для класифікації жанрів [71, с. 364].

Важливо також відзначити різні погляди на головну функцію жанрової класифікації. Деякі дослідники, такі як Н. Тамарченко, вважають, що головна мета жанру - це розуміння літературних явищ, а не просто їх класифікація. Інші, як О. Теребус, наголошують на класифікаційній ролі жанру, яка допомагає письменникам та літературознавцям розрізняти та орієнтуватися у різних літературних формах [20, с.140-144].

Отже, поняття «жанр» у літературі може включати різні аспекти, і відсутність єдиної системи класифікації і різні підходи до розуміння цього поняття створюють певну невизначеність у визначенні статусу фентезі як жанру. Серед важливих властивостей жанру виділяється його мінливість, оскільки різні чинники, такі як історичний або літературний період, індивідуальний стиль автора або національна

культура, впливають на формування і розвиток жанру. О. Теробус підкреслює активний і рухливий характер жанрів і звертає увагу на їх взаємодію між собою та на відсутність чітких кордонів між ними. Вона стверджує, що жанр - це не догма, а шляхом природи тенденція до саморозвитку [47, с.136].

Багато письменників не обмежуються рамками жанру і порушують установлені канони, створюючи нові види жанрів. На здатність жанру до постійної еволюції також наголошує О. Галич, яка визначає жанр як історично сформований тип художнього твору, що постійно розвивається та збагачується. [48, с.258]

За поглядами Н. Копистянської, можна розглядати жанр як чотири взаємопов'язані сфери: 1) загальнотеоретичне і абстрактне розуміння жанру, наприклад, роман, яке включає в себе спільні ознаки для групи творів, які їх визначають протягом тривалого часу; 2) жанр, який відображає історичні особливості твору, наприклад, романтична балада, де враховуються обмеження, створені часом і літературним контекстом; 3) жанр, який відображає особливості певної національної літератури, наприклад, чеська романтична балада; 4) жанр як виявлення індивідуальної творчості письменника, наприклад, «флоберівський роман». [49, с.32-33]

Отже, можна зробити висновок з вищенаведених тверджень, що поняття жанру включає в себе багато аспектів і може бути розглянуте з різних точок зору, враховуючи загальні, історичні, культурні та індивідуальні особливості твору.

Фентезі - це жанр, який викликає різні точки зору щодо своєї природи та визначення. Деякі вважають його жанровою формою роману, інші - літературним жанром, а ще інші - художнім напрямом, оскільки фентезі знаходимо не лише в літературі, а й в інших мистецьких сферах, таких як кіно, живопис, музика [72, с.374].

Щоб краще зрозуміти природу фентезі, можемо розглянути думки різних науковців. За словами Ю. Коваліва, фентезі - це жанровий різновид фантастики, де використовуються ірраціональні мотиви чарівництва, магії та інші фантастичні елементи, поєднані з реалістичною наративною структурою [52, с.376]. О. Божко додає, що фентезі часто базується на міфологічних та казкових мотивах, і створює

вигадані світи, які можуть бути схожі на реальний світ, але наповнені фантастичними елементами [50, с.51].

Ш. Егофф розглядає фентезі як літературний жанр, метою якого є висвітлення і виявлення незмінних цінностей через вигаданий світ. Вона вбачає у фентезі поглиблене філософське наповнення, яке може бути прихованим [51].

Фентезі також відрізняється ескапізмом, тобто бажанням втекти від реальності, але згідно з Ш. Егофф, це також може бути формою висвітлення реальних моральних дилем [51]. Важливою характеристикою фентезі є ірраціональність, де реальність зміщується з фантастичними елементами, магією та істотами.

У фентезі часто визначаються герої, які володіють особливими здібностями і беруться за подорожі та боротьбу зі злом та магичними перешкодами. Це сприяє створенню багатопланового світу, наповненого пригодами та надзвичайними подіями.

Фентезі викликає дискусії серед вчених щодо свого походження і формування як окремого жанру. Хоча його коріння можна відстежити ще в античних міфах та творах авторів, таких як Овідій, Гомер, і Вергілій, справжній розвиток фентезі почався лише у XVIII столітті. У цей період готична література поділилася на фантастику, фентезі та жахи, а саме у вікторіанську епоху фентезі набуло популярності. Людей цікавили стародавні цивілізації та їхні історії, а світ фентезі пропонував альтернативу технологіям та науці, замість яких існувала магія та надприродні сили [16, с.59-64].

Незважаючи на давнє коріння фентезі, термін «фентезі» виник у глобальній літературі вже в XX столітті, і жанр остаточно сформувався в 60-ті роки. Багато дослідників вважають, що «Володар перстнів» Дж. Р. Р. Толкіна був першим твором, який започаткував цей жанр. Деякі також вказують на вплив Р. Говарда на створення фентезі, оскільки його твори вплинули на Толкіна. Толкін також вважається першим теоретиком жанру, який визначив основні складові фентезі, такі як «одужання», «втеча» та «розрада».

Міфологія є одним із ключових джерел для фентезі, і вплив міфів на цей жанр важко переоцінити. Архетипи персонажів і елементи з міфології стали невід'ємною частиною фентезі. Також інші жанри, такі як середньовічний лицарський роман та

готичний роман, зробили свій внесок у формування типових для фентезі елементів, такі як середньовічна атмосфера, авантюризм, та непередбачуваність подій. Усі ці складові сприяли створенню багатопланового світу фентезі, наповненого пригодами та фантастичними подіями.

Ольга Чернявська та інші дослідники підтримують думку про те, що фентезі, подібно до будь-якого виду міфу, виражає потребу людини в розумінні боротьби між добром і злом [52]. Міфологія, у тому числі і фентезі, допомагає нам зрозуміти цю боротьбу. Фантазія грає ключову роль у фентезі, і цей жанр можна назвати літературою уяви, яка дозволяє людині досліджувати життя та світ без обмежень. Фентезі також відзначається атмосферністю, створеною уявними світами зі своєю власною історією та культурою [15].

Основними рисами фентезі є використання символів, таких як меч, заклинання, лігво мага, подорож героя; рівень нереальності, що включає в себе комбінацію реального та нереального; фатум, бінарну етичну опозицію «добро – зло»; нагороду за зусилля подолання перешкод; диво; трансцендентне бачення.

Щодо класифікації фентезі, існують різні підходи, і цей жанр постійно розвивається. Одна з можливих класифікацій розділяє фентезі на кілька груп, таких як містично-філософське, метафоричне, «жахливе» (чорне) фентезі та «героїчне» фентезі. Кожен з цих піджанрів має свої особливості та тематику.

Фентезі залишається надзвичайною та різноманітною галуззю літератури, яка пропонує читачам багатий світ фантастичних історій та можливостей для філософської рефлексії над добром і злом [48].

З метою узагальнення відомостей про різноманіття тлумачень складових жанру фентезі та описів сутності його різновидів ми скористалися таблицею, наведеною в навчальному посібнику П.В. Білоуса «Вступ до літературознавства».

Таблиця 1.1 Класифікація різновидів фентезі [8]

Напрямок фентезі	Основні різновиди та ознаки
Героїчне фентезі	- Короткі розповіді та повісті
	- Головний герой із звичайними здібностями

	- Боротьба зі злом, рятування та пошук фантастичних артефактів
Високе (епічне) фентезі	- Серйозний тон
	- Використання фантастичних рас (ельфи, гноми, орки і т. д.)
	- Магія, чарівність та ретельно розроблений світ
Ігрове фентезі	- Зосередження на групі героїв, які подорожують світом
	- Використання рольових ігорних елементів
Історичне фентезі	- Альтернативна історія на тлі відомих історичних подій
	- Магія, міфічні створіння та інші фантастичні елементи
Гумористичне фентезі	- Гумористичний зміст і тон
	- Висміювання стандартних кліше та пародія
Темне фентезі	- Елементи готики та фентезі
	- Опис світу, де зло вже опанувало ситуацію
Ліричне фентезі	- Фокус на особистих почуттях та настрою автора
Дитяче фентезі	- Призначене для дитячої аудиторії
Міське фентезі	- Події у сучасних містах
Технофентезі	- Поєднання технологій та магії у світі

Олександр Манахов, запропонував більш лаконічну класифікацію фентезі, диференціюючи його на п'ять основних субжанрів:

- Героїчне фентезі: Цей субжанр базується на пригодницькій літературі, і в ньому головні герої зазвичай захищають добро та борються зі силами зла. Сюжети описують неймовірні пригоди в різних світах, часто з надприродними елементами [53].
- Епічне фентезі: Цей субжанр виник у 70-ті роки минулого століття і характеризується деталізацією. В центрі сюжету стоїть глобальна боротьба між добром і злом, а героями може бути не один, а декілька [53].
- Окультне фентезі: Окультне фентезі відзначається боротьбою головних героїв з темними надприродними силами, таємними культурами та загадковими подіями.

- Готичне фентезі: Цей субжанр включає в себе страх, моторошну атмосферу, таємниці, родові прокляття, і часто сюжети розгортаються в темних замках чи маєтках.
- Християнське фентезі: Християнське фентезі фокусується на релігійно-етичних аспектах та ролі бога як творця світу. Воно розкриває релігійні питання та акцентує на божественній величі [53].

Ця класифікація охоплює різноманітні аспекти фентезі та може бути більш відповідною до сучасних реалій цього жанру. Важливо також зазначити, що фентезі постійно розвивається, і нові субжанри можуть виникати у майбутньому, що може потребувати додаткових класифікацій.

Після розгляду різних підходів до визначення фентезі приходимо до висновку, що більшість дослідників погоджується з думкою, що цей жанр є різновидом фантастики. Важливо враховувати, що поняття фантастики включає не лише фентезі, а й наукову фантастику, літературу жахів та містику. Інший підхід полягає в розподілі фантастики лише на наукову та не наукову (фентезі), включаючи в останнє всі раніше зазначені напрямки.

Для кращого розуміння відмінностей між фентезі та науковою фантастикою варто звернути увагу на їхні мотивації. У науковій фантастиці події та явища мотивуються раціонально, і автори намагаються пояснити, як саме вони можуть бути можливими. Наприклад, якщо в персонажа є надзвичайні здібності, то це буде пояснено за допомогою наукових аргументів чи законів фізики.

У фентезі ж мотивація подій нереалістична та ірраціональна, і події описуються без використання наукових пояснень. Читач самостійно розуміє їх через призму своїх уявлень, міфів та легенд, і тут головна відмінність полягає в тому, що фентезі не намагається створити враження можливості існування описаних фантастичних явищ науковим чином. У науковій фантастиці намагаються зберегти наукову вірогідність і реалізм, хоча речі можуть бути дуже фантастичними [33, с.172-174].

Ця різниця в мотиваціях і підходах дозволяє відрізнити фентезі від наукової фантастики. Однак слід зазначити, що існують також субжанри, які поєднують обидві

ці складові, наприклад, технофентезі, і тут межа може бути розмитою, що викликає певні труднощі в диференціації цих напрямів.

Аналіз класифікацій та особливостей субжанрів фентезі дозволяє визначити такі характеристики цього жанру:

1. Ірреальний світ: Фентезі передбачає створення вигаданого світу, де реальність ірраціональна і може містити магію, фантастичні істоти та явища.

2. Ескапізм: Фентезі відомий своєю здатністю відволікти читача від повсякденності та сучасності, часто пропонуючи втечу в минуле або магічний світ.

3. Магія, міфічні та фольклорні істоти: Відзначається наявністю магії, чарів, а також використанням міфологічних та фольклорних персонажів і мотивів.

4. Квестовість або авантюрний сюжет: Фентезі часто містить квести, пригоди, мандрівки та розгадування таємниць як центральні елементи сюжету.

5. Середньовічна атмосфера: Багато фентезійних творів розгортаються в атмосфері, що нагадує середньовіччя, хоча існують винятки.

6. Ненауковість: Магія та чари переважають над технологіями та наукою. У фентезі фантастичне та ірраціональне є основними структурними елементами, що захоплюють світ [37, с.277-279].

7. Філософські мотиви в сюжеті: Попри наявність магії та фантастичних елементів, фентезі може вдаватися до розгляду філософських питань через дії та вчинки героїв [37, с.277-279].

8. Бінарна опозиція добра і зла: Фентезі визначається протистоянням добра і зла, і це протистояння є центральним конфліктом багатьох творів цього жанру.

9. Свобода автора: Всесвіт фентезі надає автору широкі можливості для творчості, дозволяючи додавати неочікувані елементи та зміни до сюжету.

Таким чином, фентезі відзначається своєю унікальною атмосферою, відмінною від наукової фантастики, ірраціональністю, магією та фантастичними світами, що захоплюють читача у пригоди та рефлексію над філософськими питаннями.

Формування жанру фентезі у художній літературі дійсно почалося на рубежі XIX–XX століть. Проте, для того, щоб фентезі стало повноцінним жанром нарівні з

іншими літературними жанрами, воно пройшло складний еволюційний процес і визначило свої жанрові ознаки.

Основним сюжетним і тематичним компонентом фентезі є магія, тобто втручання або вплив сил, які не піддаються раціональному поясненню. Це відрізняє фентезі від наукової фантастики, де сюжети повинні бути сумісними з науковими законами.

Фентезі виникло на початку XX століття, але його популярність почала зростати ще раніше, на перетині XVIII і XIX століть. Зазначено, що жанр фентезі розпочав свій експансійний розвиток та активне розглядання лише тоді, коли він став помітним явищем в літературі.

Походження фентезі також пов'язують із міфологією, легендами та іншими фольклорними джерелами. Англосаксонські письменники-романтики зосередилися на міфологічних сюжетах та ностальгії за минулим, і це сприяло становленню жанру [54].

Дж. Р. Р. Толкін в своєму есе «Про чарівні казки» (1939 р.) наголосив, що фентезі втілює принцип ескапізму, тобто втечі від реальності. Він вважав, що фентезі створює альтернативний світ, де читач може відчувати себе безпечним від незрозумілої дійсності [54].

З іншого боку, критики, такі як Шейла Егоф і Анн Свінфен, підкреслюють, що фентезі не тільки дає можливість втекти в інший світ, але й освітлює та досліджує реальний світ, відображаючи незмінні цінності та поставлені перед людством моральні та філософські дилеми.

Отже, формування фентезі як жанру відбулося завдяки злиттю міфології, фольклору, романтизму, та релігійних та філософських концепцій. Він розвивався та ставав більш пізнаваним завдяки внеску численних авторів і критиків, які розглядали його з різних кутків.

По суті, основні аспекти, що наводяться вище, вказують на різні підходи до тлумачення жанру фентезі та його ролі в літературі:

Ескапізм та освітлення реальності: Шейла Егоф та Анн Свінфен додають новий вимір до фентезі, стверджуючи, що він не тільки є засобом втечі від реальності, але й

має потенціал «освітлення» реальності [37, с.275-276]. Це означає, що фентезі дозволяє нам досліджувати та розуміти реальний світ через альтернативний, фантастичний погляд. Це може бути зрозуміло як спроба розкрити незмінні цінності та ідеї, які важливі в будь-якому світі [37, с.277-279].

Філософські та моральні аспекти: Вказано, що в фентезі присутні філософські та моральні дилеми. Це означає, що в цьому жанрі можна досліджувати складні питання, пов'язані з мораллю, етикою та філософією. Героїчні вчинки героїв і боротьба добра проти зла часто є центральними мотивами в фентезі, що дає можливість рефлексії над сутністю цих понять.

Історичний аспект: Цитуючи Т. Савицьку та А. Сапковського, наголошується зв'язок фентезі із середньовічними міфами та легендами [55]. Цей аспект підкреслює, що фентезі може включати в себе структурні елементи архаїчних наративів, що робить його цікавим і для тих, хто цікавиться історією та культурою [55].

Жанрові ознаки: Вказано на специфічні ознаки фентезі, такі як наявність середньовічного антуражу, висока доза фантастики, ненауковість та ірраціональність. Ці характеристики відрізняють фентезі від інших жанрів, таких як наукова фантастика, і надають йому власну унікальність.

Походження і історія: Фентезі пов'язується з історичними джерелами, такими як готика XVIII століття та алегорична традиція англійської літератури. Це свідчить про те, що жанр мав свій еволюційний шлях розвитку та походження.

Міфологічні впливи: Це вплив міфології на фентезі. Письменники беруть за основу міфологічні сюжети та образи, що надає їх творам більшу глибину і архетипічний характер.

У цілому, ці аспекти вказують на багатогранність та багатшаровість жанру фентезі. Він може відтворювати світи, які відрізняються від нашого, але при цьому розкриває важливі аспекти людського досвіду і допомагає розуміти реальний світ через призму фантастичного.

Фентезі, як літературний жанр, дійсно володіє своєю унікальною специфікою і рядом особливостей, які відрізняють його від інших жанрів.

Це жанр, що веде свої корені в архаїчній міфології та фольклорних традиціях, але при цьому створює власні уявні світи та персонажі. Відзначимо основні особливості фентезі, враховуючи зазначені тезах аспекти:

- **Можливі світи:** Фентезі відзначається тим, що в ньому можливі будь-які світи, де магія та фантастичні явища є нормою. Це дає авторам вільність для створення унікальних та захоплюючих альтернативних реалій.
- **Середньовічний антураж:** Багато фентезі творів мають середньовічний або фантастичний антураж, що надає їм атмосферу містики та пригод.
- **Високий ступінь фантастичного:** Фентезі характеризується високим рівнем фантастичних елементів, таких як магія, чарівні створіння, інші світи та істоти [39, с.92-94].
- **Ненауковість та ірраціональність:** Фентезі зазвичай не прагне пояснювати фантастичні події та явища науковими методами. Це дозволяє авторам використовувати елементи магії та фантастичних правил без обмежень.
- **Бінарна етична опозиція «добро-зло»:** Часто в фентезі присутня яскрава боротьба між силами добра і зла, і ця бінарна опозиція є важливою для сюжетної лінії.
- **Фатум та винагорода за зусилля:** Фентезі може містити елементи фатуму, долі, та винагороди за геройські зусилля героїв.
- **Моральні, філософські, інші дилеми:** Жанр може використовувати фантастичні елементи для дослідження моральних, філософських та інших складних питань, що ставить перед нами справжній світ.

Фентезі, дійсно, може бути розглянуте як спосіб «освітлення» реальності через створення фантастичних світів та персонажів, а також через дослідження глибоких тем і моральних аспектів. Цей жанр має великий потенціал для висловлення ідей та цінностей через фантастичний призму, що робить його цікавим і захоплюючим для читачів та авторів.

Англomовна дитяча література жанру фентезі має свої особливості, які роблять її відмінною від дорослої фентезі та інших жанрів дитячої літератури. Дитяча література фентезі часто розгортається в магічних світах або фантастичних реаліях,

які дивлять і захоплюють юних читачів. Ці світи можуть бути детально описаними, з екзотичними істотами та правилами, які відрізняються від нашого.

Багато дитячої фентезі має молодих героїв, які вирушають у захоплюючі подорожі із власними різнобарвними характерами та ростуть через свої випробування. Дитяча фентезі часто ставить перед героями моральні вибори та дилеми. Це може включати в себе розгляд понять добра і зла, відповідальності за свої дії, та інші важливі теми. Цей жанр сприяє розвитку уяви у дітей. Магічні світи, фантастичні створіння та подорожі розширюють горизонти читачів та надихають їх власною творчістю. Дитяча фентезі може включати в себе важливі уроки життя, такі як співпраця, відвага, толерантність, та інші цінні навички. Багато дитячої фентезі обертається навколо пошуку істини, самоідентифікації та прийняття себе такими, які вони є. Герої часто вивчають свої здібності та знаходять своє місце у світі.

Іноді дитяча фентезі може бути веселою та гумористичною, що робить її легкою для сприйняття та навчання. Для того, щоб привернути дітей до читання, дитяча фентезі зазвичай має простий та зрозумілий мовний стиль, який допомагає їм легко відчувати зв'язок з героями та подіями. Зрозумілість та доступність грають критичну роль у створенні привабливої дитячої літератури жанру фентезі. Ці аспекти важливі для того, щоб привернути молодих читачів та спонукати їх до читання. Ось деякі ключові моменти, які демонструють, чому це так важливо:

- Дитяча фентезі використовує простий та легкий мовний стиль, який робить текст зрозумілим для молодших читачів. Важливо, щоб діти могли легко розуміти слова та фрази без зайвих зусиль.
- Зв'язок з героями: Дитяча література фентезі створює героїв, з якими діти можуть легко ідентифікуватися. Герої повинні мати якості та властивості, які близькі до життя дітей, щоб вони могли відчувати зв'язок та співчуття [40, с.10-13].
- Зрозумілі сюжети: Сюжети дитячої фентезі повинні бути зрозумілими та цікавими для дітей. Вони повинні включати захоплюючі пригоди та інтригуючі події, але при цьому бути легкими для розуміння.

- Ілюстрації: Важливо також враховувати наявність ілюстрацій, які допомагають візуалізувати події та персонажів. Це особливо корисно для молодших читачів, які можуть ще не мати досвіду уявлення сцен та образів.

- Повідомлення: Дитяча фентезі може також включати важливі повідомлення та моральні уроки, які діти можуть зрозуміти та залишити на них вплив. Проте ці повідомлення повинні бути викладені таким чином, щоб діти могли їх легко сприймати.

Загалом, зрозумілість та доступність є ключовими чинниками, які роблять дитячу фентезі привабливою для юних читачів. Це допомагає їм відкривати для себе чудовий світ літератури та розвивати читацькі навички, отримуючи при цьому задоволення від читання [Додаток А].

1.1.1 Роль кульмінаційних сцен у творах жанру фентезі для дітей

Кульмінаційні сцени у творах жанру фентезі для дітей грають важливу роль у створенні напруження, драматичного піку та виконанні декількох ключових функцій [44]:

Кульмінаційні сцени сприяють розвитку сюжету, вони можуть бути точкою об'єднання різних сюжетних ліній та виведення їх на новий рівень. Це момент, коли всі нитки оповіді збігаються та стають більш заплутаними або складними, що підсилює цікавість читача. Кульмінаційні сцени є ключовим елементом розвитку сюжету у жанрі фентезі для дітей. Вони виконують кілька важливих функцій, які сприяють збагаченню оповіді та залученню читача.

Перш за все, кульмінаційні сцени створюють заздалегідь накопичену напругу та очікування у читача. Вони є моментами максимального напруження, коли головні герої стикаються з найважливішими викликами та перешкодами. Це може бути боротьба проти зла, рятунок світу, вирішення важливих загадок чи інших ключових завдань. Кульмінаційні сцени часто є точкою зіткнення різних сюжетних ліній та персонажів. Це може призвести до збігу різних подій та розвитку несподіваних сюжетних поворотів. Це робить оповідь більш заплутаною та захоплюючою для читача [44].

Кульмінаційні сцени можуть розкривати характери героїв у більш детальний спосіб. Під час розв'язання важливих проблем та викликів герої показують свою внутрішню силу, рішучість та відданість, що розвиває їх як персонажів.

У підсумку, кульмінаційні сцени є важливими для створення напруження, підсилення сюжету та підвищення інтересу читача у дитячій літературі фентезі. Вони є моментами, коли всі нитки оповіді збігаються та стають більш заплутаними або складними, що робить читання захоплюючим та незабутнім.

Кульмінаційні сцени створюють велике напруження та очікування у читача. Це момент, коли головний конфлікт або важливий виклик досягає свого піку, і герої стикаються з найбільшими перешкодами чи ворогами. Кульмінаційні сцени у дитячих книгах жанру фентезі відіграють важливу роль у створенні драматичного піку та напруження в оповіді. Це ті моменти, коли головний конфлікт або важливий виклик досягають свого найвищого рівня напруження і інтриги. Давайте розглянемо докладніше, яку роль вони виконують [Додаток Б]

У цілому, кульмінаційні сцени є важливими для створення напруження, драматичного піку та інтриги в дитячих книгах фентезі. Вони підсилюють досвід читання, роблячи його більш захоплюючим та незабутнім, та виводять героїв на найвищий рівень випробувань та викликів.

Вираження характеру героїв: В кульмінаційних моментах читач може більше дізнатися про характери героїв, так як вони висвічують свою внутрішню силу, рішучість або слабкість під час стикання з важкістю.

Важливою функцією кульмінаційних сцен у дитячих книгах жанру фентезі є вираження характерів героїв. У цих моментах читач має можливість глибше познайомитися із внутрішнім світом персонажів, їхніми внутрішніми конфліктами та реакціями на труднощі. Кульмінаційні сцени найчастіше створюють ситуації, в яких герої змушені приймати важливі рішення, зіткнутися зі своїми страхами або виявити внутрішню силу. Ці моменти дають читачу можливість дізнатися, які цінності та якості є в героїв, і як вони реагують на виклики. Кульмінаційні сцени можуть служити платформою для розвитку персонажів [44].

Герої можуть змінюватися під впливом подій, вони можуть ставати сильнішими, рішучішими або навіть переглядати свої переконання. Це робить їх більш живими та цікавими для читача. Реакція героїв на важкі обставини чи ворогів може бути важливим показником їхнього характеру. Читач може дізнатися, наскільки герої віддані своїм цілям, наскільки вони сміливі та рішучі, а також наскільки вони вміють подолати свої внутрішні сумніви та страхи. Важливою частиною розвитку сюжету може бути внутрішня трансформація героїв. Їхні рішення та зміни характеру можуть вплинути на подальший хід оповіді та її вирішення. У підсумку, кульмінаційні сцени в дитячих книгах фентезі глибше розкривають характери героїв, їхні внутрішні конфлікти та реакції на труднощі. Це допомагає читачам більше відчувати зв'язок з персонажами та розуміти їхні вчинки та розвиток протягом оповіді.

Кульмінаційні сцени можуть бути драматичними та емоційно насиченими, що робить читання захоплюючим, таким, що запам'ятовується. Кульмінаційні сцени у дитячих книгах жанру фентезі сприяють збільшенню драматичності оповіді та створенню емоційно насиченого досвіду для читачів.

Це важливий аспект, який робить читання захоплюючим та тим, що на довго лишаються в пам'яті. Кульмінаційні сцени створюють максимальне напруження в сюжеті, де головні герої стикаються з найважливішими викликами та перешкодами. Читач відчуває зростаючу тривожність і очікування, що робить оповідь захоплюючою.

Кульмінаційні сцени часто насичені сильними емоціями, такими як страх, рішучість, надія, відчай чи радість. Ці емоції передаються читачу, роблять оповідь більш живою та інтенсивною. Кульмінаційні сцени також можуть містити несподівані сюжетні повороти, що підсилюють драматизм оповіді, а також зіткнення героїв зі злом чи ворогами, що може бути вражаючим та високо драматичним. Читачі створюють емоційний зв'язок із героями під час кульмінаційних сцен, переживаючи разом із персонажами їхні успіхи та невдачі, їхні перемоги та ризики. Усі ці аспекти допомагають збільшити драматичність оповіді та зробити її емоційно насиченою. Читачі залишаються поглиблені в сюжеті та захоплені пригодами героїв, що робить дитячу літературу фентезі вкрай захоплюючою для них. Це момент, коли герої

намагаються подолати головний конфлікт або знайти рішення для складних ситуацій. Він показує важливість рішучості та воля до перемоги.

Кульмінаційні сцени у дитячих книгах жанру фентезі є тим моментом, коли герої стикаються з найважливішими викликами та перешкодами, і намагаються подолати головний конфлікт або знайти рішення для складних ситуацій. Ці сцени мають величезне значення в оповіді, оскільки вони виявляють важливість рішучості та волі до перемоги. У ці моменти герої зазвичай стикаються з найбільшими перешкодами та ворогами, і вони повинні долати всі труднощі, щоб досягти своєї мети. Це може бути боротьба за врятування світу від зла, відкриття важливих таємниць, або змагання за владу чи свободу.

Кульмінаційні сцени також показують, наскільки герої рішучі та віддані своїм цілям. Вони виявляють сміливість і відвагу перед небезпекою, а також визначають свої пріоритети та цінності. Ці сцени підкреслюють важливість самоперевірки та внутрішньої сили героїв. Кульмінаційні сцени можуть включати в себе драматичні повороти та несподівані зміни подій, що додають їм ще більше напруження та інтриги. Ці моменти створюють велике очікування у читачів і роблять оповідь захоплюючою та незабутньою.

Отже, кульмінаційні сцени у дитячих книгах фентезі є ключовими моментами, які показують важливість рішучості, волі до перемоги та внутрішньої сили героїв. Вони додають драматизму та емоційної насиченості оповіді, роблячи її захоплюючою та незабутньою для читачів.

Зміна ходу подій: Кульмінаційні сцени можуть раптово змінювати хід подій, виводячи історію на несподіваний шлях або розвиваючи неочікувані сюжетні повороти. Це є важливою характеристикою таких сцен, оскільки вони створюють додатковий інтригування та захоплення для читачів. Коли історія доходить до кульмінаційного моменту, читачі можуть очікувати розв'язання головного конфлікту або вирішення ключових проблем. Проте, в цей самий момент автор може здійснити несподівану зміну ходу подій, яка робить сюжет більш складним і захоплюючим. Ця несподіваність може включати в себе різкі зміни обставин, розкриття раніше прихованих таємниць, або надзвичайні події, які впливають на долю героїв та сюжету.

Це може створити нові виклики та можливості для героїв, а також змусити читачів переосмислити події та персонажів [6, с.248-250].

Зміна ходу подій у кульмінаційних сценах допомагає уникнути передбачуваності та зробити оповідь більш захоплюючою та цікавою. Вона заохочує читачів залишатися в напруженні та очікуванні подальшого розвитку, роблячи дитячу літературу фентезі незабутньою та захоплюючою для них [7, с.41-45].

1.1.2 Емоційно-художнє наповнення кульмінаційних сцен у фентезі-творах для дітей

Емоційно-художнє наповнення кульмінаційних сцен у фентезі-творах для дітей є важливим аспектом, що робить ці моменти особливо вражаючими та незабутніми для читачів. Вони сприяють поглибленню емоційного зв'язку між читачами і героями оповіді, а також підсилюють враження від читання. Розглянемо детальніше, як досягається емоційно-художнє наповнення кульмінаційних сцен у фентезі для дітей [7, с.41-45]:

Автори надають пристрасні та докладні описи емоцій героїв у кульмінаційних моментах. Читачі можуть відчувати страх, радість, обурення, відчай та інші почуття героїв. Це допомагає створити емоційний контакт із персонажами і переживати разом з ними їхні перипетії.

Докладні описи емоцій героїв у кульмінаційних сценах є ключовим елементом, який поглиблює читачів в оповідь. Перед героями зазвичай стоїть надзвичайно важливе завдання або велика небезпека, і вони реагують на це відповідними емоціями. Наприклад, страх перед зловмисником або відчай від надзвичайних труднощів можуть бути відчутними у кожному слові, описуючи стан героїв. Ці емоційні описи допомагають читачам підсвідомо відчути та співпереживати переживанням героїв. Вони стають свідками внутрішньої боротьби та росту персонажів, а це робить читання захоплюючим та емоційно насиченим досвідом.

Докладні описи емоцій сприяють розвитку персонажів. Через них читачі можуть краще розуміти мотивації героїв та їхні внутрішні конфлікти. Наприклад, показуючи реакцію головного героя на страх або небезпеку, автори розкривають його

сильні сторони та слабкості, що дозволяє читачам поглиблено ідентифікуватися з персонажем [8]. Відтак, деталізовані описи емоцій героїв у кульмінаційних сценах роблять оповідь більш насиченою та захоплюючою, сприяючи поглибленню зв'язку читачів з героями та їхнім подвигом [8].

Описи оточення та атмосфери у кульмінаційних сценах можуть підсилювати емоційну насиченість. Автори використовують образи, кольори, атмосферні деталі та аналогії, щоб передати настрій та емоції, які властиві даному моменту оповіді. У таких описах використовуються різні літературні засоби, включаючи образи, що акцентують на ключових деталях оточення. Наприклад, автор може описувати місце події як темне та зловісне, зміцнюючи враження загрози та небезпеки. Або навпаки, відтворити яскравість та красу природи, щоб підкреслити радість та торжество. Кольори грають важливу роль у створенні настрою. Застосування теплих кольорів може створювати відчуття тепла та безпеки, тоді як холодні кольори можуть передавати холод та віддаль від центру подій.

Атмосферні деталі, такі як запахи, звуки та текстури, також важливі для створення живого образу місця події. Описи звуків битви, запаху лісу чи текстури старовинного замку можуть створювати ілюзію присутності для читачів, поглиблюючи їх в емоційний світ оповіді. Аналогії та порівняння можуть бути використані для підсилення враження від оточення та атмосфери. Наприклад, порівняння стихії вогню з бурхливими почуттями героїв може додати глибини та інтенсивності сцені.

Усі ці літературні засоби допомагають авторам створювати емоційно насичені кульмінаційні сцени, які залишають незабутні враження у читачів і роблять фентезі для дітей захоплюючим і магічним світом для їхнього уявлення [9, с.95-97].

Важливу роль у створенні емоційного наповнення грають діалоги та внутрішні монологи героїв. Через них читачі можуть отримати прямий доступ до думок і почуттів персонажів, розуміти їхні мотивації та страхи. Діалоги та внутрішні монологи героїв відіграють також важливу роль у створенні емоційного наповнення кульмінаційних сцен у фентезі для дітей. Ці елементи тексту дозволяють читачам

отримати прямий доступ до внутрішнього світу персонажів і переживати разом з ними їхні почуття, думки та мотивації.

В діалогах герої виражають свої емоції, обмінюються думками та реакціями на події, що відбуваються. Це дозволяє читачам краще розуміти взаємодію між персонажами та розвиток відносин між ними. Діалоги можуть бути напруженими, емоційно насиченими та зарядженими конфліктом, що підсилює напруження в кульмінаційних моментах.

Внутрішні монологи героїв дають можливість відкрити їхні внутрішні роздуми та почуття. Читачі можуть бути свідками внутрішнього конфлікту героя, його рішучості, сумнівів та внутрішнього зростання. Ці монологи розкривають багатогранність персонажів і роблять їх більш живими та близькими до читачів.

Через діалоги та внутрішні монологи героїв можна передати їхні мотивації та страхи. Читачі розуміють, чого вони бояться втратити або на що готові піти ради досягнення своїх цілей [10, с.11-14]. Це створює глибокий емоційний зв'язок між читачами та персонажами і робить кульмінаційні сцени набагато більш насиченими та захоплюючими.

Діалоги та внутрішні монологи героїв важливі для створення емоційного наповнення кульмінаційних сцен у фентезі для дітей. Вони допомагають читачам зануритися у внутрішній світ персонажів, розуміти їхні почуття та мотивації, і переживати разом з ними важливі моменти оповіді.

Автори фентезі для дітей часто використовують метафори та символи для підсилення емоційного змісту кульмінаційних сцен. Ці літературні засоби допомагають поглибити інтерпретацію подій та розвивати символічний шар оповіді, який може мати багатогранні значення. Метафори виступають як засіб вираження внутрішніх станів героїв. Наприклад, автор може описувати страхітливу бурю або бурхливий океан як відображення бурхливих емоцій головного героя, його внутрішнього конфлікту або страхів. Такі метафори допомагають читачам легше співпереживати героям та розуміти їхні переживання.

Символи відображають сюжетні теми та ідеї оповіді. Наприклад, символіка світла і темряви може бути використана для підкреслення боротьби між добром і злом

у кульмінаційних сценах. Або символіка крила може символізувати внутрішню свободу та можливість персонажа перебороти всі труднощі [12, с.133-168].

Ці метафори та символи додають глибину оповіді і дозволяють читачам розглядати текст на рівні символічних значень. Вони сприяють створенню емоційного наповнення, оскільки допомагають відчувати більше, ніж просто зовнішні події, і відкривають нові шари сюжету для розуміння та співпереживання. Таке використання метафор і символів робить фентезі для дітей більш глибоким і цікавим жанром літератури.

Емоційно-художнє наповнення кульмінаційних сцен також може виявлятися у зміні темпу розповіді. Автори можуть прискорювати або уповільнювати хід подій, щоб підсилити враження від драматичних моментів та поглибити емоційне звучання оповіді.

Прискорення темпу може використовуватися для створення відчуття напруження та екшену. В цьому випадку, події розгортаються швидко, і читачі відчувають, як герої намагаються подолати перешкоди або ворогів у найкоротший термін. Це може підсилити враження від конфлікту та важливих вирішень. Навпаки, уповільнення темпу може використовуватися для поглиблення емоцій та створення більш деталізованого зображення внутрішнього стану героїв. Це дає читачам можливість краще розуміти їхні думки, почуття та реакції на події навколо. Уповільнення темпу може бути особливо ефективним у кульмінаційних сценах, коли важливо передати внутрішній конфлікт або рішучість героїв.

Зміна темпу розповіді є одним із способів керувати емоційними реакціями читачів. Вона допомагає створити більш глибокий імерсивний досвід читання та підсилити емоційне звучання кульмінаційних сцен, роблячи їх більш захоплюючими та тими, що надовго залишаються в пам'яті [13, с.4-6].

1.2. Стилiстичнi засоби вiдтворення емоцiй кульмiнацiйних сцен у перекладах англomовних творiв жанру фентезi для дiтей

Жанр фентезі для дітей завжди був одним із найпопулярніших та захоплюючих жанрів літератури. Він відкриває перед читачами захоплюючі світи, де магія, пригоди

та епічні битви переплітаються з важливими життєвими уроками. Однак, однією з ключових складових успішного фентезі є здатність автора передати емоційну насиченість та кульмінаційний напружений момент історії. У процесі перекладу англомовних творів жанру фентезі для дітей на інші мови, перекладачі стикаються з викликами передачі цієї емоційної насиченості. Відтворення кульмінаційних сцен вимагає від них не лише точності та відповідності сюжету, але й використання стилістичних засобів, щоб передати інтенсивність і важливість подій.

Для досягнення максимальної можливої адекватності перекладу важливо враховувати емоційно-забарвлені фрагменти, де описуються почуття героїв та використовуються стилістичні прийоми. Під час аналізу оригіналу та перекладу книги Роальда Дала «Чарлі і шоколадна фабрика», було виявлено кілька типів перекладацьких трансформацій: лексичні перекладацькі трансформації (ПТ) – конкретизація, генералізація та модуляція; лексико-граматичні ПТ – вилучення та додавання; граматичні ПТ – вербалізація та іноміналізація.

Лексичні перекладацькі трансформації (ПТ) є важливими аспектами при перекладі тексту, оскільки вони визначають спосіб, яким вирази та слова адаптуються до іншої мови з урахуванням міжмовних відмінностей. Такі трансформації можуть бути наступних видів: конкретизація, генералізація та модуляція.

- Конкретизація: Ця трансформація передбачає вказування більш конкретного виразу або слова для точнішої передачі сенсу. Перекладач може вибрати більш конкретний вираз у мові-мішені, який найкраще відображає значення або емоційне забарвлення слова чи виразу у вихідному тексті. Це може допомогти поліпшити зрозумілість та точність перекладу.

- Генералізація: Генералізація, навпаки, передбачає застосування більш загального виразу або слова для передачі сенсу оригінального тексту. Це може бути важливим у випадках, коли конкретний термін чи вираз в мові-джерелі не мають прямого відповідника в мові-мішені. Генералізація допомагає зберегти логіку та структуру тексту.

- Модуляція: Модуляція включає в себе зміну виразу чи слова таким чином, щоб передати схожий сенс чи ідею, але з іншим виразом чи акцентом. Ця

трансформація може бути використана для адаптації тексту до особливостей мови-мішені або для підсилення ефекту чи акценту в перекладі.

Лексичні ПТ допомагають перекладачам підібрати найбільш вдалі варіанти для відтворення сенсу та емоційного забарвлення вихідного тексту в новій мові. Вони дозволяють зберігати логіку та структуру тексту, а також роблять переклад більш зрозумілим та точним для читачів мови-мішені.

Лексико-граматичні перекладацькі трансформації (ПТ) – це способи адаптації мовного матеріалу при перекладі з однієї мови на іншу з урахуванням граматичних особливостей та структури мови-мішені. Такі трансформації можуть включати в себе вилучення та додавання елементів мови для досягнення максимальної адекватності та зрозумілості перекладу. Розглянемо два види лексико-граматичних ПТ: вилучення та додавання [15].

Вилучення: Вилучення включає в себе видалення або опущення певних слів, виразів чи фраз з оригінального тексту для того, щоб зберегти логіку та зрозумілість перекладу. Перекладач може вилучити зайві слова або деталі, які не мають великого значення для сенсу тексту, щоб полегшити читання та зрозуміння перекладу в мові-мішені.

Додавання: Додавання означає введення нових слів, виразів чи фраз у перекладі для того, щоб краще відтворити сенс та граматичну структуру мови-джерела в мові-мішені. Це може бути важливим у випадках, коли мова-джерело використовує певні конструкції, які не мають прямого еквівалента в мові-мішені, і перекладач повинен ввести додаткові слова або структури для передачі сенсу.

Лексико-граматичні ПТ допомагають перекладачам досягти максимальної адекватності та точності у перекладі. Вони дозволяють враховувати специфіку мови-джерела та мови-мішені, забезпечуючи зрозумілість та природність перекладу для читачів. Вибір між вилученням та додаванням залежить від контексту та завдань перекладу, і ці трансформації допомагають зробити переклад більш природним та ефективним.

Грамматичні перекладацькі трансформації (ПТ) – це зміни в граматичній структурі тексту під час перекладу для досягнення адекватності та зрозуміння в мові-

мішені. Два основних види граматичних ПТ, які використовуються при перекладі, - це вербалізація і іноміналізація [56].

Вербалізація: Вербалізація - це процес перетворення іменникових форм на дієслівні форми. Вона застосовується, коли в оригінальному тексті важливий акцент на дії чи процеси, і перекладач перетворює іменники чи інші слова в дієслівні форми для передачі активності та динамізму. Це може бути корисним у випадках, коли мова-мішень не має прямих еквівалентів для іменникових конструкцій, і вербалізація дозволяє краще виразити сенс тексту [58].

Іноміналізація: Іноміналізація - це процес перетворення дієслівних форм на іменникові форми. Вона використовується, коли в оригінальному тексті акцент зроблено на стані, об'єктах чи ідеях, і перекладач перетворює дієслівні форми на іменникові для передачі стійкості та сталості. Це може бути корисним, коли мова-мішень віддає перевагу іменниковим конструкціям.

Граматичні ПТ допомагають перекладачам адаптувати мовний матеріал так, щоб він був природним та зрозумілим для читачів мови-мішені. Вони дозволяють передавати граматичну структуру та смислові нюанси оригінального тексту, зберігаючи логіку та структуру в перекладі. Вибір між вербалізацією та іноміналізацією залежить від того, які аспекти тексту більше акцентовані в оригіналі та мовній культурі мішені, і ці трансформації допомагають зробити переклад більш точним і природним.

Ці трансформації допомагають враховувати особливості мови та культурного контексту мови-мішені, зберігаючи при цьому емоційне забарвлення та стилістичні особливості оригіналу [58].

Проблема відтворення ономастичного простору, зокрема промовистих імен, у перекладі художніх текстів є важливою темою у вітчизняному та зарубіжному перекладознавстві.

У перекладі художніх текстів, особливо у фентезі, власні назви, включаючи промовисті імена, виконують важливу роль у номінації персонажів та передачі їхніх характеристик і оцінок. Промовисті імена мають завжди багатий семантичний зміст і часто алюзивно асоціюються з фольклорними, літературними та іншими

культурними джерелами. Оскільки алюзії можуть бути національно-культурними та соціально-історичними, їхнє розуміння може бути важким для реципієнтів. У таких випадках перекладачі часто включають пояснення у виносках з тексту для сприяння кращому розумінню. Альтернативні антропоніми, включаючи okazionalni, зазвичай декодуються за допомогою контексту, в якому вони вживаються. Це дозволяє передати характер персонажу та описати його особливості за допомогою промовистих імен. Зокрема, у фентезі, де зазвичай зображено як реальний, так і магічний світ, важливо вибрати адекватний переклад для алюзивних імен, які можуть бути насичені культурними асоціаціями. Такий вибір перекладу зазвичай залежить від типу тексту і цільової аудиторії [19, с.10-17].

Узагальнюючи, зазначимо, що переклад антропонімів і промовистих імен є складною задачею, і він часто вимагає від перекладача не тільки зрозуміння їхнього семантичного навантаження, але й вміння зберегти їхню культурну та стилістичну відмінність у перекладі.

Переклад назви персонажів у фентезі має враховувати їх характерологію та етнокультурну специфіку. У прикладі з персонажем Holly Short з твору "Artemis Fowl" автор стверджує, що переклад назви "Short" як "Куць" є вдалим, оскільки він відтворює інформацію про невеликий зріст персонажа і має амбівалентний характер, не нав'язуючи негативних конотацій.

У фентезі, зокрема, важливо дотримуватися національно-культурної аутентичності, оскільки цей жанр базується на міфах, легендах і фольклорі, і містить елементи, які є культурно маркованими. Перекладач повинен враховувати цю специфіку і зберігати національно-культурну інформацію при перекладі. Оцінність і асоціативність героїв також має велике значення у фентезі. Фольклорні персонажі можуть мати різні оцінки, і це повинно бути передано в перекладі, щоб не порушувати міфопоетичні очікування читачів. На прикладі персонажа Баба-Яга видно, що важливо дотримуватися оцінності в перекладі. Використання терміна «відьма» для перекладу "witch" може бути неадекватним, оскільки «відьма» має негативні конотації, а Баба-Яга в українському фольклорі має амбівалентний характер. Такий переклад може спричинити непорозуміння читачів [20, с.140-144].

Отже, при перекладі фентезі важливо враховувати характерологічний контекст, національно-культурну специфіку, оцінність і асоціативність героїв для збереження міфопоетичних очікувань інтендованої аудиторії [22, с.22-27].

Перекладачі, які відтворюють кульмінаційні сцени у фентезі для дітей, використовують різні стилістичні засоби для передачі емоцій та створення відповідної атмосфери. Ось деякі з них:

Зорові образи і описи: У фентезі, особливо в кульмінаційних моментах, часто використовують живописні зорові образи та деталізовані описи, які допомагають читачам уявити собі світ і події. Перекладач повинен старанно відтворити ці образи і зберегти їх виразність.

Метафори та порівняння: Метафори та порівняння можуть додати глибини і емоційної насиченості кульмінаційним моментам. Перекладач повинен шукати відповідні метафоричні або порівняльні вирази в цільовій мові, які відображають суть оригіналу.

- **Діалоги:** Жваві діалоги між персонажами можуть підкреслити напругу та емоційну інтенсивність кульмінаційних сцен. Перекладач повинен дбати про те, щоб діалоги звучали натурально і передавали характер персонажів.

- **Повтори і акценти:** Повторення певних слів або фраз можуть підкреслити важливість та напруженість ситуації. Перекладач повинен зберегти ці повтори, якщо вони є в оригіналі, і використовувати акценти для підсилення сенсу.

- **Ритм та темп:** Відтворення ритму і темпу тексту важливо для передачі динаміки кульмінаційних моментів. Перекладач повинен зберігати цей ритм і спробувати досягти подібного ефекту в цільовій мові.

- **Вибір лексики:** Важливо використовувати лексику, яка відображає емоції персонажів та створює потрібний настрій. Перекладач повинен вибирати слова, які точно передають тон та характер сцени [22, с.22-27].

- **Звукові ефекти:** У деяких випадках, особливо в фентезі з великими битвами чи магічними подіями, перекладач може використовувати звукові ефекти або описи звуків для створення атмосфери [23, с.121-131].

Загалом, стилістичні засоби відтворення емоцій кульмінаційних сцен у фентезі для дітей повинні бути спрямовані на те, щоб читачі переживали події разом з персонажами і відчували всю їхню динаміку та напруженість.

1.3. Труднощі перекладу англомовної дитячої літератури в стилі фентезі українською мовою

Переклад англомовної дитячої літератури в стилі фентезі українською мовою може стикається з низкою стандартних труднощів, які властиві багатьом жанрам, а також специфічними особливостями цього жанру. Ось деякі з них:

Фентезі часто використовує унікальні терміни, створені авторами для опису магічних світів, істот, заклинань та інших атрибутів. Перекладачеві потрібно знайти або створити еквівалентні терміни в українській мові, які б точно відтворювали сенс та атмосферу оригіналу [23, с.121-131].

Переклад фентезі українською мовою включає в себе завдання з відтворення унікальних термінів та назв, які автори створили для опису магічних світів, істот, заклинань, а також інших атрибутів. Це одне з найскладніших завдань для перекладача, оскільки вимагає від нього творчості, глибокого розуміння контексту та вірного вибору слів, які не лише точно відтворювали б сенс оригіналу, але й створювали б потрібну атмосферу для українських читачів.

Точність та збереження сенсу: Перекладач повинен бути дуже обережним, щоб точно передати сенс термінів та назв. Це особливо важливо в тому випадку, коли вони мають ключове значення для сюжету або розуміння світу [24, с.12-16].

Контекст та атмосфера: Важливо враховувати контекст, в якому вживаються ці терміни, а також створювати відповідну атмосферу. Це може включати в себе вживання архаїчних слів або спеціальних лексичних обертів, які створюють магічну або фантастичну ауру [24, с.12-16].

Культурний контекст: Перекладач повинен враховувати культурні особливості та асоціації, які можуть бути пов'язані з термінами. Наприклад, якщо в англомовному оригіналі використовується термін, який має англійський культурний контекст,

перекладач повинен шукати відповідний український еквівалент, який би мав відповідність в українській культурі.

Терміни і назви, створені авторами: Фантастичні автори часто вигадують власні терміни та назви, які можуть бути вкрай складними для перекладу. Перекладач повинен мати відчуття творчості, щоб створити аналогічні слова або фрази, які відтворювали б атмосферу та інтенсивність оригіналу.

Зручність для читачів: Незважаючи на складність перекладу, перекладач повинен враховувати зручність для українських читачів. Терміни та назви повинні бути легко зрозумілими та тими, що довго залишаються в пам'яті, щоб читачі могли насолоджуватися текстом без зайвих зусиль.

Усі ці аспекти вимагають від перекладача глибокого розуміння як оригіналу, так і української культури та мови. Переклад унікальних термінів у фентезі є важливою частиною створення живого та захоплюючого тексту, який передає всю магію та чарівність оригіналу. Фентезі зазвичай має складний світ з власними правилами, історією та культурними особливостями. Перекладачеві потрібно не лише перекласти текст, але й зрозуміло передати літературний матеріал іншим читачам.

Переклад фентезі українською мовою із супровідним відтворенням складного світу, який описаний в оригінальному тексті, є вельми важливим завданням. Однак ця задача не обмежується простою заміною слів та фраз з англійської українською мовою [26]. Вона передбачає створення власного уявного світу в українському перекладі, який би відтворював сутність і специфіку оригіналу [26, с.47-56]:

- **Правила та системи:** Фентезі-світи можуть мати власні правила фізики, магії, релігії, політики і т. д. Перекладач повинен ретельно досліджувати ці правила і впевнитися, що вони логічно вписуються в український контекст.
- **Історія:** Світ фентезі часто має довгу історію, яка впливає на сучасні події. Перекладач повинен зрозуміти цю історію і правильно передати її аспекти в українському тексті.
- **Культурні особливості:** Фентезі може включати в себе різні культурні елементи, які не завжди мають аналоги в українській культурі. Перекладач повинен враховувати ці елементи і забезпечити їх адекватне відтворення.

- Магія та міфологія: Світи фентезі часто містять унікальну магію та міфологію. Перекладач повинен знайти відповідні українські вирази та образи, які передадуть магію та загадковість цих елементів.

- Назви місць, істот і предметів: Фентезі може містити велику кількість назв, які потрібно перекласти або створити відповідники для них. Ці назви можуть бути важливими для сюжету, тому важливо зберегти їхню значущість.

Перекладач повинен бути в змозі створити живий світ українською мовою, який би відповідав світу, описаному в оригіналі. Це включає в себе деталі географії, політичні структури, релігійні вірування тощо.

Переклад фентезі вимагає від перекладача не лише мовних навичок, але і глибокого розуміння жанру твору, який він перекладає. Він повинен бути в змозі відтворити всю складність та багатогранність фентезі-світу так, щоб українські читачі могли насолоджуватися цією магією і пригодами на рівні, який був би відповідний оригіналу [27, с.167-173].

У фентезі часто зустрічаються персонажі з нестандартними іменами та характерами. Перекладач повинен знайти відповідні українські імена та вирази, які передадуть сутність цих персонажів [28]. Переклад фентезі із нестандартними іменами та характерами персонажів є великим викликом для перекладача, оскільки він повинен зберегти індивідуальність та сутність кожного персонажа, а водночас забезпечити їхнє відтворення в українському контексті. Ось декілька ключових аспектів та викликів, пов'язаних із перекладом імен та характерів у фентезі:

Збереження імені: Перекладач повинен знайти українське ім'я, яке б відтворювало фонетичну та семантичну сутність оригінального імені. При цьому слід враховувати, що деякі імена можуть мати асоціації або відгуки українських читачів.

Культурний контекст: Персонажі фентезі можуть мати імена, які відповідають певному культурному або міфологічному контексту. Перекладач повинен знати цей контекст та забезпечити відповідність вибору українського імені.

Характерні риси та особливості: Не лише ім'я, але і характерні риси та особливості персонажів повинні бути передані в українському перекладі. Наприклад,

якщо персонаж є веселим та енергійним, відповідний переклад повинен відображати цю особливість.

Звучання та фонетика: Перекладач повинен враховувати фонетичні особливості та звучання імені, яке може впливати на сприйняття персонажа читачами.

Пов'язаність зі сюжетом: Деякі імена можуть мати символічне значення або бути пов'язані зі сюжетом. Перекладач повинен враховувати ці зв'язки та забезпечити їхнє відтворення [26].

Внутрішні діалоги та монологи: Перекладач повинен бути уважним до внутрішніх монологів та діалогів персонажів, де можуть використовуватися їхні імена. Це важливо для збереження неперервності та послідовності у діалогах [29, с.195-199].

У процесі перекладу фентезі перекладач повинен бути креативним і водночас вірним оригіналу. Важливо зберегти індивідуальність кожного персонажа та передати її українському читачеві так, щоб він міг відчути всю глибину та різноманітність світу фентезі.

Фентезі часто містить незвичайних істот, які не існують в реальному світі. Перекладачеві потрібно вигадати або знайти відповідники для таких образів, щоб читачі розуміли, про кого йдеться. Переклад фентезі з незвичайними істотами - це завдання, яке вимагає творчості та уважності до деталей. Фентезі відомий своїми унікальними створіннями, які часто не мають аналогів у реальному світі. Ось деякі ключові аспекти та виклики, пов'язані з перекладом таких образів:

Термінологія та назви істот: Перекладачеві доводиться створювати або знаходити відповідники для незвичайних імен та термінів, що описують істот. Важливо, щоб ці назви відтворювали сутність і характер істоти, а також були легкими для сприйняття читачами.

Опис зовнішності істот: У фентезі, дуже часто істоти мають незвичайний зовнішній вигляд, який може бути складним для передачі в іншій мові. Перекладач повинен використовувати живописні описи та стилістичні засоби, щоб передати ці деталі в українському перекладі.

Унікальні особливості та характеристики: Деякі істоти можуть мати специфічні характеристики, які важко відтворити в іншій мові. Перекладач повинен ретельно вивчати описи та контекст, щоб знайти найбільш точні відповідники.

Символіка і асоціації: Важливо розуміти символіку та асоціації, пов'язані з кожною істотою, і намагатися передати їх в українському перекладі [29, с.195-199].

Психологія та характер: Не лише зовнішність, але і психологія і характер істоти можуть бути важливими для сюжету. Перекладач повинен передати ці аспекти через діалоги та дії істот.

Контекст у фентезі світі: Важливо розуміти, як істоти вписуються у фентезі світ, його правила та історію. Це допоможе знайти найкращі відповідники для них в українському контексті. Загалом, переклад фентезі з незвичайними істотами - це завдання, яке вимагає творчості, фантазії та глибокого розуміння жанру. Перекладач повинен бути готовим до докладних досліджень та пошуку відповідних слів та виразів, щоб передати українським читачам всю магію та унікальність фентезі світу.

Фентезі може включати елементи міфології та культури, які не є загальновідомими в українському контексті. Перекладач повинен досліджувати ці аспекти та забезпечувати їхнє правильне розуміння. Переклад фентезі, яке включає елементи міфології та культури, що не є загальновідомими в українському контексті, може бути особливо складним завданням. Ось детальний огляд цього процесу:

Дослідження міфології та культури: Перекладач повинен провести глибоке дослідження міфології, релігії, історії та культури, які використовуються в оригіналі. Це включає вивчення міфів, легенд, релігійних обрядів, а також культурних особливостей, що стали основою для фентезі світу.

Правильне розуміння контексту: Важливо розуміти, які роль і значення міфологічних та культурних елементів відіграють у фентезі світі. Це допомагає перекладачу визначити, як правильно передати ці аспекти в українському перекладі [29, с.195-199].

Створення відповідних термінів та виразів: Перекладач повинен бути готовим створити нові терміни та вирази, які відповідають міфологічному або культурному

контексту. Це може включати створення нових назв для божеств, істот, міфологічних місць тощо [28].

Адаптація для українського читача: Перекладач повинен враховувати, наскільки ці міфологічні та культурні елементи є зрозумілими для українського читача. Якщо певні аспекти не мають аналогів в українській культурі, перекладач повинен намагатися найкращим чином пояснити їхнє значення.

Збереження атмосфери і смислу: Перекладач повинен не лише передати слова, але й зберегти атмосферу, смисл та емоційний навантаження, які супроводжують міфологічні або культурні елементи у фентезі світі.

Запити до автора: Якщо це можливо, перекладач може спробувати зв'язатися з автором оригіналу або видавництвом, щоб отримати додаткові пояснення щодо міфологічних та культурних елементів.

Редакція та перевірка: Важливо, щоб переклад був ретельно відредагований та перевірений на відповідність оригіналу та правильність передачі міфологічних та культурних аспектів. Загалом, переклад фентезі з міфологічними та культурними елементами вимагає від перекладача великого обсягу роботи, творчості та ретельного дослідження. Перекладач повинен бути здатним відтворити багатий світ фентезі так, щоб українські читачі могли насолоджуватися його усіма аспектами, включаючи міфологічні та культурні нюанси. Переклад англійської дитячої літератури в стилі фентезі українською мовою є завданням складним і захоплюючим одночасно. Він вимагає від перекладача креативності, культурного мислення [Додаток В].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИКИ ЕМОЦІЙ У КУЛЬМІНАЦІЙНИХ СЦЕНАХ У ТВОРАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ ДЛЯ ДІТЕЙ

2.1. Методи дослідження проблеми стилістичного відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури

Дослідження проблеми стилістичного відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури є важливою задачею, оскільки правильне передавання емоцій може вплинути на сприйняття та розуміння тексту дитиною. Для цього дослідження можна використовувати різні методи, такі як [57]:

Лінгвістичний аналіз тексту: Відповідно до структури та мовленнєвого висловлювання оригінального тексту, можна проводити лінгвістичний аналіз перекладу, виявляючи, яким чином перекладач передає емоційний потенціал оригінального тексту. Це включає в себе аналіз вибору слів, фраз, ритму, темпу мови тощо [64]. Лінгвістичний аналіз тексту в контексті дослідження стилістичного відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури є ключовим етапом дослідження. Ось детальний опис цього аналізу:

Вибір слів і лексичний аналіз: Один із перших кроків в лінгвістичному аналізі - це вивчення вибору слів і лексичного багатства тексту. Дослідники аналізують, які саме слова використовуються для виразу емоцій в оригінальному тексті та як перекладач відтворює цей вибір. Це включає в себе аналіз синонімів, антонімів та словесних виразів, які мають емоційний забарвлення.

Фразеологія та ідіоми: Деякі емоції виражаються за допомогою фразеологізмів та ідіом. Дослідники аналізують, як перекладач відтворює такі фразеологічні конструкції і чи вони зберігають своє емоційне навантаження в перекладі [58].

Ритм та темп мови: Емоції можуть передаватися через ритм та темп мови. Дослідники аналізують, чи зберігається ритм та темп оригінального тексту в перекладі, і як це впливає на сприйняття емоцій.

Метафори та порівняння: Метафоричне вираження емоцій може бути важливим елементом тексту. Дослідники аналізують, як перекладач відтворює метафори та порівняння, щоб передати емоційний зміст.

Граматичні структури: Граматичні конструкції, такі як часи, способи та зміни, можуть впливати на тон та емоційний відтінок тексту. Дослідники аналізують, яким чином перекладач враховує граматичні аспекти для передачі емоцій.

Діалоги та діалекти: У дитячій літературі діалоги грають важливу роль у розкритті персонажів та їхніх емоцій. Дослідники аналізують, як перекладач передає діалоги та діалектичні особливості мови в оригіналі та перекладі.

Семантика та контекст: Дослідники аналізують семантичні відтінки слів та фраз у контексті оригінального тексту та перекладу, оскільки контекст може впливати на сприйняття емоцій.

Лінгвістичний аналіз тексту дозволяє дослідникам глибоко розібратися в мовному висвітленні емоцій у дитячій літературі та визначити ефективні методи передачі цих емоцій у перекладі. Цей аналіз може бути поєднаним з іншими методами, такими як психолінгвістичний аналіз чи аналіз прийомів перекладу, для отримання комплексного уявлення про стилістичне відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури.

Психолінгвістичний аналіз: Дослідники можуть вивчати, як сприймаються та розуміються емоції в перекладі дитячої літератури дітьми різного віку. Це може включати в себе експерименти з дітьми, які читають оригінальний та перекладений текст, і аналіз їхніх реакцій [56].

Аналіз контексту: Важливо враховувати контекст, в якому розташований текст, і як цей контекст впливає на сприйняття емоцій. Дослідники можуть досліджувати, як перекладач враховує контекст та адаптує переклад для молодшої або старшої аудиторії [32, с.77-81].

Аналіз контексту в процесі вивчення стилістичного відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури є ключовою частиною дослідження. Цей аналіз допомагає зрозуміти, як контекст впливає на сприйняття емоцій та як перекладач

адаптує текст для різних вікових груп читачів. Ось більш детальний опис цього аналізу:

Контекст і вікова група аудиторії: Дитяча література адресована різним віковим групам, і контекст може значно впливати на сприйняття тексту. Дослідники аналізують, чи враховує перекладач особливості вікової групи читачів та чи адаптує він текст для молодших чи старших дітей. Наприклад, емоційний зміст тексту для дошкільників може відрізнятись від тексту для підлітків.

Специфіка мови: Мовний рівень також залежить від контексту. Дослідники аналізують, яким чином перекладач використовує мовні засоби для передачі емоцій відповідно до контексту. Наприклад, в дитячій літературі можуть використовуватися більш прості або складні мовні засоби в залежності від характеру розповіді [56].

Культурний контекст: Культурний контекст може мати велике значення для сприйняття тексту та його емоційного відтворення. Дослідники аналізують, чи враховує перекладач культурні особливості та традиції в перекладі, оскільки це може впливати на розуміння емоцій [33, с.172-174].

Сюжет та обставини: Контекст сюжету та обставини, в яких розгортається дія, також важливі для аналізу. Дослідники вивчають, як перекладач передає емоції персонажів у відповідності до сюжету та обставин.

Використання ілюстрацій: У дитячій літературі ілюстрації грають важливу роль у сприйнятті тексту та передачі емоцій. Дослідники аналізують, як ілюстрації взаємодіють з текстом та чи вони допомагають передати емоційний зміст [35, с.144-147].

Аналіз контексту дозволяє дослідникам враховувати всі аспекти, що впливають на емоційне відтворення тексту у перекладі дитячої літератури. Цей аналіз сприяє кращому розумінню, як перекладач відтворює емоції та адаптує текст для молодшої або старшої аудиторії, зберігаючи при цьому його стилістичну цінність.

Ці методи можуть використовуватися окремо або в комбінації для дослідження проблеми стилістичного відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури. Вони допоможуть визначити ефективні стратегії перекладу, які забезпечують максимально точно та емоційно насичене відтворення оригінального тексту для молодшої аудиторії.

Методи дослідження проблеми стилістичного відтворення емоцій у перекладі дитячої літератури, а також формування дослідницьких компетентностей студентів-філологів в університетській освіті можуть бути розглянуті в різних аспектах. Один із підходів полягає в зазначенні, що методика включає в себе сукупність взаємозв'язаних способів і прийомів, які спрямовані на досягнення ефективних результатів у проведенні певної роботи. Поняття «метод», у свою чергу, визначає шлях дослідження та спосіб досягнення мети.

Мовознавча наука нині акцентує увагу на розробці методик для дослідження та вивчення англомовних репрезентацій базових концептів, включаючи концепти-емоції.

Можна сказати, що вивчення методик дослідження та вивчення емоцій у перекладі літератури та формування дослідницьких компетентностей у студентів-філологів включає в себе теоретичні знання, практичні навички та використання сучасних підходів у лінгвістиці та перекладознавстві.

Методика дослідження концептуальних понять базується на використанні різних дослідницьких підходів і джерел інформації. Для створення комплексної методики дослідження були визначені наступні методи:

Виявлення семантичного складу ключового слова, у цьому випадку - концепту, шляхом аналізу тлумачень цього слова в різних словниках. Також використовується діахронічний аналіз, який включає в себе етимологічні дані та інформацію про розвиток значення ключового слова.

Аналіз лексичних парадигм, в яких може виявлятися концепт. Цей метод включає аналіз синонімів, антонімів, гіперонімів і гіпонімів ключового слова, а також аналіз дериваційного поля цього слова.

Аналіз матеріалу, який містить паремії і афоризми, для виявлення національно-культурної специфіки концепту.

Аналіз лексичної сполучуваності слів, які репрезентують концепт, зазвичай проводиться на матеріалі художніх і публіцистичних текстів.

Ці методи допомагають розкрити різні аспекти концепту та його репрезентації в мові. Особливу увагу приділяється аналізу емоційного та оцінного змісту концепту,

який часто не відображається в словниках. Додаткові можливості для вивчення концепту надають методи вільного асоціативного та рецептивного експерименту, які дозволяють виявити різні ознаки та сприйняття концепту мовцями [36].

2.2. Перекладознавчий аналіз стилістичних засобів відтворення емоцій у дитячій художній літературі жанру фентезі

Перекладознавчий аналіз стилістичних засобів відтворення емоцій у дитячій художній літературі жанру фентезі є складним і важливим завданням. Даний жанр часто включає в себе багато емоційно насичених сцен та образів, які перекладач повинен передати мовою, зберігаючи стилістичну і емоційну цінність оригіналу. Ось кілька стилістичних засобів, які можуть використовуватися в перекладі фентезі для відтворення емоцій:

- **Метафори та порівняння:** Фентезі часто використовує метафори та порівняння, щоб передати емоційний стан персонажів або атмосферу уявного світу. Перекладач повинен бути здатний знайти еквівалентні метафори та порівняння в цільовій мові, які відтворюють ту саму емоційну силу [37, с.277-279]. Метафори та порівняння є важливими стилістичними засобами, які допомагають створити образність та передати емоційний зміст у фентезійних творах. Основна мета використання цих засобів - збагачення тексту, створення барвистих образів, а також відображення атмосфери фантастичного світу. Перекладач, який працює над перекладом фентезійних творів, повинен бути вдатним у знаходженні відповідних еквівалентів метафор та порівнянь в цільовій мові, оскільки ці образи можуть бути унікальними та специфічними для фентезійного світу.

- **Створення образів:** Метафори та порівняння допомагають авторам фентезійних творів створювати уявні образи, які доповнюють уявний світ та персонажів. Наприклад, порівняння «вогонь був як дракон, що реве від гніву» створює враження потужного та нестримного елемента.

- **Емоційний вираз:** Метафори дозволяють авторам виразити емоції персонажів чи створити відчуття загадковості та небезпеки у фентезійному світі.

Наприклад, метафора «її очі були як зорі на небі» може вказувати на велику красу та загадковість головної героїні.

- Атмосфера та настрої: Метафори та порівняння можуть впливати на атмосферу фентезійного світу. Наприклад, порівняння «ліс був тихий, як сплячий лев» може створити враження таємничості та очікування.

- Унікальність світу: Фентезійні твори часто мають унікальні елементи та істоти. Метафори та порівняння допомагають передати цю унікальність у тексті. Наприклад, метафора «його шкіра була схожа на фінік, мерехтіла на сонці» може описати несподіваний колір шкіри істоти у фентезійному світі.

У перекладі фентезійних творів, важливо зберігати образність та емоційний зміст метафор та порівнянь. Перекладач повинен вибрати слова та конструкції, які найкраще відтворюють аналогічний образ чи емоційний вираз в цільовій мові [40]. Деякі метафори та порівняння можуть вимагати творчого підходу для знаходження адекватних еквівалентів, особливо якщо фентезійний світ має унікальні характеристики [40, с.10-13]. Наприклад, якщо у фентезійному творі зустрічається метафора про «місяць, як летючий корабель на небосхилі», перекладачеві доведеться вибрати аналогічний образ, який б викликав аналогічну уяву в читачів цільової мови.

Отже, метафори та порівняння в фентезійних творах грають важливу роль у створенні образів, емоційному відтворенні та передачі атмосфери фантастичного світу. Перекладачі повинні бути досвідченими у роботі з цими стилістичними засобами та здатними знайти відповідні еквіваленти для збереження магії фентезійних творів у перекладі.

"The winter is coming."

«Наближається зима.»

У цьому прикладі «зима» є метафорою, яка вказує на надходження небезпеки та складних часів у світі Гри престолів. Така метафора стала слоганом цього фентезійного серіалу та вказує на загальну атмосферу напруження і невизначеності в уявному світі [48].

Діалоги та спосіб мови персонажів: У фентезі, як і в інших жанрах, мова персонажів може відображати їхні емоції та характер. Перекладач повинен ретельно

працювати над діалогами, щоб вони були вірними не лише семантично, але й стилістично, передаючи нюанси характерів та емоцій. Діалоги та спосіб мови персонажів в жанрі фентезі є важливим аспектом, який дозволяє читачеві глибше відчувати атмосферу та переживання героїв. Перекладач має завдання передати ці аспекти вірно та ефективно. Ось детальний огляд цього аспекту [40, с.10-13]:

- **Індивідуальний стиль мови персонажів:** Кожен персонаж може мати свій власний стиль мови, який відображає його характер, особливості та соціокультурний контекст. Наприклад, один герой може бути висловлюватися формально та вживати складні фрази, тоді як інший - користуватися простою мовою та діалектом. Перекладач повинен враховувати цю індивідуальність при відтворенні мови персонажів у перекладі [4].
- **Емоційне відтворення:** Діалоги персонажів часто використовуються для передачі їхніх емоцій. Перекладач повинен вміло передавати ці емоції у перекладі, враховуючи контекст і тонкості виразу. Використання відповідних лексичних засобів, інтонації та мовних прийомів допоможе досягти цієї мети.
- **Діалекти та мовні особливості:** У фентезі можуть зустрічатися різні мовні групи, діалекти та мовні особливості. Перекладач повинен вирішити, як відтворити ці різноманітності у перекладі. Це може включати в себе використання аналогічних діалектів або регіональних особливостей мови у мові персонажів.
- **Стилістика та жанрові особливості:** Фентезі часто має свої власні стилістичні особливості, такі як архаїчні вирази, магичні терміни та міфічні імена. Перекладач повинен бути знайомим із жанровими особливостями та забезпечити їх відтворення у перекладі.
- **Специфіка геройських промов:** У фентезі можуть бути герої, які мають особливий стиль мови, пов'язаний із їхнім статусом, магичними здібностями або родовими лініями. Перекладач повинен розуміти цю специфіку та відтворювати її в перекладі [40].

Загалом, перекладач повинен бути чутливим до того, як мова персонажів впливає на читача і як вона служить розкриттю характерів та сюжету. Вірно

відтворення стилю мови персонажів сприяє більш глибокому зануренню читача у світ фентезі та допомагає передати всю багатогранність цього жанру [40].

До Прикладу візьмемо відомий твір Дж. Ролінг і продемонструємо стилістичні прийоми, що використовує автор та інтерпретує перекладач під час своєї роботи:

"Yes," said Harry. Hermione and Ron, not being on speaking terms with the Minister of Magic, hovered awkwardly in the background.

У цьому фрагменті оригінального тексту використовується стилістичний епітет "not being on speaking terms with the Minister of Magic," що має на меті підкреслити, що Герміона і Рон не спілкуються з Міністром магії і, можливо, мають до нього негативне ставлення. Крім того, словосполучення "hovered awkwardly in the background" передає їхню незручність і незграбність у цій ситуації.

«Так,» відповів Гаррі. Герміона і Рон, оскільки вони не спілкуються з Міністром магії, стояли позаду, відчуваючи себе незручно.

У цьому прикладі перефразовано оригінальний текст, використовуючи аналогічні стилістичні елементи, що підкреслюють відсутність спілкування Герміони і Рона з Міністром магії та їхню незручність у цій ситуації.

Вибір лексики: Вибір словникового запасу має велике значення для передачі емоцій. Перекладач повинен вміти вибирати слова, які найкраще виражають емоційну інтенсивність тексту. Вибір лексики є критично важливим аспектом перекладу, особливо в фентезійних творах, де слова можуть мати багатошаровий семантичний зміст та відображати складні емоційні стани персонажів і атмосферу фантастичного світу. Перекладач повинен бути уважним до нюансів і вміти відтворити ці емоційні аспекти в цільовій мові. Ось детальний огляд вибору лексики в перекладі фентезійних текстів [40]:

Емоційний заряд: Слова мають потужну емоційну силу, і вибір правильної лексики може підсилити або знизити інтенсивність емоцій у тексті. Наприклад, слова «паніка» і «хаос» можуть передати різний ступінь хвилювання та бурхливості в ситуації.

Характер персонажів: Різні персонажі мають різні способи вираження та реагування на емоції. Перекладач повинен враховувати індивідуальні особливості

персонажів у виборі лексики. Наприклад, рішучий та відважний персонаж може використовувати більш відзначену та активну лексику, тоді як сором'язливий персонаж може користуватися більш обережними та нейтральними висловами.

Стиль мови: Фентезійні твори можуть мати різні стилі мови в залежності від настрою та обставин. Відповідний вибір лексики допомагає створити консистентність стилю у перекладі. Наприклад, вибір архаїчних слів може підкреслити атмосферу середньовіччя в фентезійному світі.

Семантичні переклади: У деяких випадках, слова та вирази мають специфічний семантичний зміст у фентезійному світі, який не має прямих аналогів в цільовій мові. У таких випадках перекладач повинен знаходити адекватні семантичні переклади або навіть вигадувати нові терміни, які відтворюють цей специфічний зміст.

Порівняння та метафори: Відтворення порівнянь та метафор у перекладі може бути складним завданням. Перекладач повинен знаходити аналогічні образи та способи виразу в цільовій мові, які зберігають образність та емоційний заряд оригіналу.

Контекст і обстановка: Вибір лексики також залежить від контексту та обставин. Перекладач повинен розуміти, які слова та вирази найкраще підходять до конкретної сцени або діалогу [43].

Усі ці аспекти вимагають від перекладача не лише знання обох мов, але й творчого мислення та чутливості до емоційного змісту тексту. Перекладач повинен бути здатний відчувати емоційну напругу в оригіналі та знайти відповідну лексику, яка передасть цю напругу і в цільовій мові, забезпечуючи таким чином якісний переклад фентезійного тексту.

Контекстуальні особливості: Перекладач повинен розуміти контекст фентезі, включаючи уявний світ, правила цього світу та особливості персонажів. Це допоможе передати емоційну глибину тексту. Контекстуальні особливості важливі у фентезійному перекладі, оскільки цей жанр часто включає уявний світ, де діють власні правила та закони. Розуміння цього контексту допомагає перекладачу краще передати емоційну глибину тексту. Ось детальніше про контекстуальні особливості:

- Уявний світ: Фентезійні твори можуть розгортатися в альтернативних світах, де діють вигадані реалії. Перекладач повинен зрозуміти структуру та особливості цього світу, такі як істоти, магія, історія, технологія та інші фактори, які впливають на персонажів та події.
- Культурні особливості: Фентезі може включати в себе унікальні культурні аспекти, які не існують у реальному світі. Це можуть бути вигадані мови, обряди, традиції, релігії тощо. Перекладач повинен вивчити ці аспекти та забезпечити їх адекватне відтворення у цільовому тексті.
- Правила магії і фантастичних явищ: Фентезі часто має елементи магії, чудес і фантастичних явищ. Перекладач повинен розуміти, як працюють ці правила у вигаданому світі та як вони впливають на персонажів та події.
- Характери персонажів: Кожний персонаж у фентезі може мати свої унікальні риси характеру та особистість. Розуміння цих рис допомагає перекладачу правильно вибирати лексику та структуру мови для їхніх діалогів та монологів [44].
- Епоха та технологія: Фентезі може охоплювати різні епохи, від середньовіччя до сучасності, або навіть альтернативні історичні періоди. Перекладач повинен розуміти технологічний рівень та соціальний контекст світу, в якому діють персонажі.
- Події та інтриги: Фентезі може містити складні сюжети, інтриги та повороти подій. Перекладач повинен бути в курсі цих подій та здатний передати їхню емоційну напругу у цільовому тексті.

Розуміння цих контекстуальних особливостей допомагає перекладачу бути більш вірним передавачем емоцій та атмосфери фентезійного тексту. Перекладач повинен бути вдячним споживачем фентезійної літератури та мати здатність уявляти та відчувати світ, який створює автор, щоб відтворити цей світ у цільовій мові з усією його емоційною глибиною.

Перекладознавчий аналіз стилістичних засобів фентезі дитячої літератури вимагає глибокого розуміння як оригінального тексту, так і мови перекладу.

2.3. Досягнення відповідності (адекватності) перекладу емоцій у кульмінаційних сценах в англомовних творах жанру фентезі для дітей

Переклад художніх творів, зокрема фентезі, завжди є складним завданням, і вибір між стратегією доместикації та форенізації має важливий вплив на адекватність перекладу та сприйняття тексту читачами. Давайте розглянемо ці дві стратегії детальніше [45, с.78-81]:

Доместикація поділяється на:

Етноцентрична адаптація - під час доместикації перекладач адаптує текст оригіналу до культурних та лінгвістичних особливостей цільового оточення. Це означає, що переклад буде наближений до культури та мови, у якій він представлений, щоб зробити текст більш зрозумілим для читачів цього оточення.

Етнокультурна адаптація - перекладач спрямовує увагу на збереження культурних особливостей оригінального тексту. Це означає, що він старається передати усі елементи культури, традиції, релігії, термінології, а також атмосферу та ментальність, які притаманні оригінальному твору. Це може призвести до того, що деякі аспекти тексту стануть менш зрозумілими або незвичайними для читачів цільової мови.

Збереження культурного компонента - основною метою доместикації є збереження культурного компонента тексту оригіналу, щоб читачі отримали можливість поглибити своє розуміння іншої культури та світу персонажів.

Форенізація поділяється на:

Етнодевіація - під час форенізації перекладач зосереджується на лінгвістичній та культурній відмінності між культурою оригіналу та культурою цільового оточення. Він намагається зберегти максимальну кількість культурних та лінгвістичних особливостей оригіналу, навіть якщо це робить переклад менш зрозумілим або незвичайним для читачів цільової мови.

Підкреслення культурних відмінностей: головною метою форенізації є підкреслення та показ різниці між культурою оригіналу та культурою цільового

оточення. Це може викликати у читачів більший інтерес до інших культур та сприяти розширенню їхнього світогляду [48].

Обираючи між цими стратегіями, перекладач повинен бути свідомим свого вибору і враховувати характер та цілі аудиторії, для якої він виконує переклад. Обидві стратегії мають свої переваги та недоліки, і кожна з них може бути відповідною у конкретних ситуаціях. Важливо дотримуватися балансу між збереженням культурних особливостей оригіналу та зрозумілістю для читачів цільової мови, а також керуватися метою та специфікою тексту при виборі стратегії перекладних нюансів та емоційного змісту, щоб забезпечити вірний та ефективний переклад для молодшої аудиторії.

При використанні стратегії форенізації в перекладі художнього тексту, перекладач старається зберегти культурну та стилістичну оригінальність. Для досягнення цієї мети використовуються різні прийоми, такі як транскрипція, транслітерація та калькування. Основна ідея полягає в тому, щоб передати графічну або звукову форму слів та виразів з оригінальної мови, намагаючись якомога точніше зберегти їхню семантичну та стилістичну специфіку.

- Транскрипція: Цей прийом передає звукову форму слів та виразів з оригінальної мови. Наприклад, слово "Chrysler" транскрибується як «Крайслер», зберігаючи вимову оригіналу.

- Транслітерація: Транслітерація передає графічну форму слів, зазвичай з алфавіту однієї мови в алфавіт іншої. Наприклад, слово "motel" транслітерується як «мотель», зберігаючи орфографію оригіналу.

- Калькування: Цей прийом включає в себе переклад слів або виразів з допомогою аналогічних концептів у цільовій мові. Наприклад, "second class citizen" може бути перекладено як «громадянин другого сорту», зберігаючи семантику та структуру оригіналу [46].

Ці прийоми допомагають зберегти особливості оригінального тексту та підкреслити культурну специфіку. Однак важливо враховувати, що їхнє використання може бути недоречним у випадках, коли читачам цільової мови важко

розуміти такі форми або коли вони можуть порушити плинність читання. Тому перекладач повинен обирати прийоми з урахуванням контексту та специфіки тексту.

Архаїзація - це прийом перекладу, в якому сучасні загальноживані слова і вирази замінюються застарілими, архаїчними або історичними виразами для передачі історичної атмосфери або створення відповідного стилістичного ефекту. Наприклад, заміна слова «сучасний» на «заурядний» або «вживаний» на «надбання» [45]. Архаїзація може використовуватися в художньому перекладі для підвищення історичної достовірності або для того, щоб підкреслити певний стиль чи атмосферу твору. Однак важливо враховувати, що надмірне використання архаїзмів може ускладнити розуміння тексту і зробити його менш доступним для читача.

Трансформація топонімів є одним з перекладацьких прийомів, який включає заміну або модифікацію назв місць у перекладі, враховуючи контекст та потреби тексту. Цей прийом допомагає передати особливості місця та його історичний контекст у перекладі. Важливо враховувати, що трансформація топонімів може бути обґрунтованою, якщо вона сприяє кращому розумінню тексту та структурному відповідності між оригіналом і перекладом [50]. Наприклад, у випадку, коли оригінальний текст містить назву місця "the Hundred Acre Wood", перекладач може вирішити перекласти це як "Прадавній ліс" з метою передачі характеру місця та його історичної специфіки. Така трансформація назви місця може підкреслити його унікальність та природну красу. Трансформація топонімів може також враховувати стиль тексту та його специфічні потреби. Наприклад, у художньому перекладі, де створення атмосфери та передача особливого настрою мають велике значення, зміна назви місця може бути обґрунтованою для досягнення бажаного ефекту. Загалом, трансформація топонімів є важливим елементом перекладацької роботи, оскільки вона може допомогти зробити переклад більш адекватним та відповідним оригіналу, враховуючи специфіку тексту та його цільову аудиторію.

Лексичні трансформації - це зміни в виборі слів та виразів під час перекладу, які можуть включати в себе диференціацію, конкретизацію, генералізацію, смисловий розвиток, антонімічний переклад та інші. Ці трансформації допомагають виразити більш точно сенс та контекст оригіналу в мові перекладу.

Лексичні трансформації в перекладі представляють собою зміни в виборі слів та виразів з метою виразити сенс і контекст оригіналу більш точно і адекватно в мові перекладу [65, с.45]. Ці трансформації допомагають перекладачеві вирішити проблеми, пов'язані з культурними, лінгвістичними та структурними відмінностями між мовами. Ось докладніше про різні види лексичних трансформацій [65, с.45]:

- Диференціація значення: Цей вид лексичної трансформації включає в себе зміну значення слова в перекладі залежно від контексту. Перекладач вибирає більш відповідне значення слова, щоб передати сенс оригіналу.
- Конкретизація значення: Під час конкретизації лексична трансформація включає в себе заміну загального слова або виразу більш специфічним, щоб передати точний сенс оригіналу.
- Генералізація: На відміну від конкретизації, генералізація включає в себе заміну більш конкретного слова загальним, щоб розширити сферу застосування в перекладі.
- Смысловий розвиток: При цьому виді лексичної трансформації виходять за межі лексичного заміщення. Він передбачає зміну смислу слова або виразу в перекладі, щоб відтворити семантичний розвиток, який може бути властивим оригіналу.
- Антонімічний переклад: Перекладач може використовувати антоніми або протилежні слова для передачі протилежного сенсу оригіналу.
- Цілісна перебудова: У цьому випадку змінюється весь фразеологізм або речення для досягнення точнішого відтворення контексту оригіналу.
- Компенсація втрат: Перекладач може вводити нові слова або вирази для компенсації втрати інформації або виразності у перекладі, що виникає через відмінності між мовами.

Лексичні трансформації є важливим інструментом у роботі перекладача, оскільки вони дозволяють досягти точного відтворення сенсу та контексту оригіналу в перекладі, навіть у випадках, коли між мовами існують значні відмінності [65].

Компенсація втрат - це процес введення додаткових слів або фраз у переклад, щоб відшкодувати втрати, які виникають через культурно-специфічну лексику або

реалії. Наприклад, додавання пояснень чи виразів для кращого розуміння контексту або інші фактори, що роблять переклад більш точним та зрозумілим для читача. оригіналу [37, с.277-279]. Цей процес включає в себе наступні аспекти:

Додавання пояснень: Перекладач може додавати додаткові слова або фрази, які роз'яснюють особливості культурного контексту або специфічні реалії оригіналу. Це допомагає читачам, які можуть не бути ознайомлені з культурою або історією, на яку посилається оригінал [37].

Введення еквівалентів: Перекладач може вводити нові слова або вирази, які мають еквіваленти в мові призначення, але їх введення допомагає краще відтворити сенс оригіналу або відобразити його виразність.

Уточнення контексту: Додавання додаткових слів або фраз може бути корисним для підсилення або уточнення контексту оригіналу. Це може включати в себе введення деталей про персонажів, події, місця тощо.

Визначення специфічних термінів: У випадках, коли оригінал містить специфічні терміни або термінологію, яка незрозуміла в мові призначення, перекладач може ввести відповідні пояснення або дефініції.

Додавання контекстуальних пояснень: Перекладач може вставляти пояснювальні речення або вирази, які надають читачам більше інформації про ситуацію або діалог, що відбувається в оригіналі [37].

Компенсація втрат дозволяє зробити переклад більш доступним і зрозумілим для читача, особливо в тих випадках, коли оригінал містить елементи, які не мають прямого еквіваленту в мові призначення. Цей процес є важливим аспектом роботи переклад [37]. Ці прийоми та трансформації допомагають перекладачеві зберегти адекватність тексту та вірно передати його значення та стиль у мову перекладу.

2.3.1 Загальнонаукові і спеціальні методи дослідження адекватності в перекладознавстві

У теорії перекладу виділяють різні підходи і концепції для розуміння процесу перекладу. Важливо розрізнити загальну теорію перекладу, спеціальні теорії перекладу і окремі (часткові) теорії перекладу. Теорія перекладу являє собою галузь

дослідження, яка не ставить перед собою завдання визначати правила або норми перекладу (прескриптивний аспект), а, навпаки, намагається відтворити сутність явища перекладу (дескриптивний аспект). Однак на основі аналізу цих явищ можна розробляти рекомендації, принципи, правила, методи та прийоми перекладу, які можуть бути використані в практиці перекладу і наукових дослідженнях [58].

У теоретичному блоку роботи буде розглянуто різні моделі перекладу, такі як теорія формальної та динамічної еквівалентності, теорія закономірних відповідностей, трансформаційна, семантико-денотативна, ситуативна, денотативна, комунікативна теорії тощо. Цей аналіз допомагає зрозуміти загальні принципи та закономірності, які впливають на процес перекладу. Завдяки цьому знанню дослідник може більш точно аналізувати будь-який лінгвістичний матеріал [34, с.376-382].

Особливу увагу слід приділити точності та повноті отримання інформації з тексту оригіналу. Це неможливо без аналізу та чіткого розуміння прескриптивних, дескриптивних, інтерпретативних, індуктивних та комунікативних аспектів теорії перекладу, які впливають на формування знань про ситуацію, вербальний та когнітивний контексти [34, с.390 - 392].

Загальнонаукові методи дослідження адекватності в перекладознавстві включають різні підходи та техніки, які застосовуються для аналізу і оцінки перекладів. Ось деякі з них:

- Лінгвістичний аналіз: Цей метод передбачає глибокий лінгвістичний аналіз оригіналу і перекладу з урахуванням синтаксису, семантики, стилістики, морфології та інших мовних аспектів. Лінгвістичний аналіз в контексті дослідження адекватності перекладу передбачає докладне вивчення тексту оригіналу та його перекладу з багатьма мовними аспектами. Ось докладніше про цей метод:

- Синтаксис: Під час лінгвістичного аналізу вивчаються структурні аспекти речень і фраз в оригіналі та перекладі. Це включає аналіз структурних змін, порядку слів, конструкцій та інших синтаксичних аспектів. Порівняння синтаксичних структур допомагає виявити можливі розбіжності між текстами.

- Семантика: Важливо аналізувати значення слів і виразів в оригіналі та перекладі. Порівняння семантичних відтінків слів допомагає визначити, наскільки вдало передано сенс оригіналу в перекладі.
- Стилїстика: 7 Перекладач повинен враховувати стиль оригіналу і спробувати передати його відповідним чином у перекладі [59].
- Морфологія: Лінгвістичний аналіз охоплює також вивчення морфологічних особливостей тексту, таких як словоформи, закінчення, прийменники та інші морфологічні елементи. Це може виявити різницю між структурою мови оригіналу і цільовою мовою перекладу [56].
- Лексика: Важливо аналізувати вживання конкретних слів та лексичних одиниць у текстах. Це включає вивчення синонімів, антонімів та інших лексичних аспектів, що можуть впливати на точність і адекватність перекладу.

Лінгвістичний аналіз допомагає розібратися у мовних аспектах оригіналу та перекладу, виявити можливі проблеми та недоліки в перекладі та забезпечити більш вірне передавання сенсу та структури оригіналу в перекладі.

Контрастивний аналіз: За допомогою цього методу порівнюють оригінал і переклад для виявлення відмінностей у вираженні, структурі та семантиці. Контрастивний аналіз є важливим методом дослідження адекватності перекладу і включає в себе докладний порівняльний аналіз оригіналу та перекладу. Ось докладніше про цей метод:

Аналіз виразів: Першим кроком контрастивного аналізу є порівняння виразів, вживаних у оригіналі та перекладі. Дослідник ретельно розглядає слова, фрази та конструкції, що використовуються в обох текстах, і визначає, наскільки вони відповідають один одному за смислом і структурою.

Аналіз структури: Важливо вивчати структурні аспекти оригіналу і перекладу. Це включає в себе порівняння синтаксичних конструкцій, порядку слів, типів речень та інших структурних особливостей. Перекладач повинен враховувати структурні відмінності між мовами і намагатися зберегти адекватну структуру в перекладі.

Аналіз семантики: Дослідник аналізує значення слів, виразів і речень в обох текстах. Важливо визначити, чи передає переклад той самий сенс і чи виникають різниці в інтерпретації. Це включає вивчення семантичних відтінків слів та виразів.

Аналіз стилістики: Для контрастивного аналізу важливо оцінити стилістичні рішення, прийняті в оригіналі та перекладі. Дослідник аналізує вибір слів, фігур мови, структур та інших стилістичних елементів і оцінює, наскільки вони передають стиль і тональність оригіналу [29, с.195-199].

Аналіз реалій та культурних відмінностей: Під час контрастивного аналізу розглядаються реалії та культурні відмінності, які можуть впливати на сприйняття тексту. Дослідник визначає, чи враховані ці аспекти у перекладі і чи не викликають вони розбіжностей у розумінні.

Контрастивний аналіз допомагає виявити відмінності між оригіналом і перекладом, ідентифікувати можливі проблеми та недоліки в перекладі та забезпечити більш точне та адекватне відтворення сенсу та структури оригіналу в перекладі.

Когнітивний аналіз: Вивчення того, як сприймається текст оригіналу та перекладу людиною, зокрема, як відтворюється інтенція автора та враження від тексту. Когнітивний аналіз є методом дослідження адекватності перекладу, який зосереджується на сприйнятті тексту оригіналу та його перекладу людиною, а також на тому, як це сприйняття відображає інтенцію автора та враження від тексту. Ось більш докладний опис цього методу:

Дослідження сприйняття: Когнітивний аналіз включає в себе дослідження того, які враження та реакції викликає текст оригіналу та його переклад у читачів або аудиторії. Дослідники можуть проводити опитування, анкетування або спостереження, щоб вивчити реакції читачів на обидва тексти.

Інтенція автора: Когнітивний аналіз спрямований на встановлення того, наскільки успішно переклад відтворює інтенцію автора оригіналу. Дослідники аналізують, чи досягнута мета автора у перекладі, чи передані ключові ідеї та емоції [29, с.195-199].

Аналіз вражень: Дослідження адекватності перекладу також включає аналіз того, які враження виникають у читачів від тексту оригіналу та перекладу. Це може включати в себе оцінку ступеня емоційної насиченості, важливості та відчуття задоволення чи розчарування від обох текстів [29].

Когнітивні аспекти сприйняття: Дослідження адекватності перекладу також може охоплювати когнітивні аспекти сприйняття, такі як розуміння, пам'ять, увага та інші психологічні фактори, що впливають на сприйняття тексту.

Конструктивний підхід: Когнітивний аналіз допомагає зрозуміти, як читачі конструюють сенс тексту і як цей процес може відрізнитися між оригіналом і перекладом. Дослідники досліджують, як читачі використовують свої когнітивні ресурси для розуміння тексту.

Оцінка адекватності: На основі досліджень інтенції автора, вражень та сприйняття текстів оригіналу та перекладу проводиться оцінка адекватності перекладу. Ця оцінка може включати в себе різні аспекти, такі як емоційну відповідність, структурну адекватність, передачу ключових ідей та інші фактори.

Когнітивний аналіз допомагає зрозуміти, як люди сприймають та реагують на тексти оригіналу та перекладу, і дозволяє визначити, наскільки вдало переклад передає інтенцію автора та відтворює враження від тексту.

Квантитативні методи: Використання статистичних даних для аналізу та порівняння текстів оригіналу та перекладу, наприклад, вимірювання частоти певних слів чи конструкцій. Квантитативні методи в аналізі перекладу використовують статистичні дані для більш об'єктивного та обґрунтованого порівняння текстів оригіналу та перекладу. Ці методи можуть включати в себе наступні аспекти:

Аналіз частоти слів: Один із найпоширеніших квантитативних методів - це вимірювання частоти вживання певних слів або фраз у текстах оригіналу та перекладу. Це дозволяє виявити, які слова або конструкції є найбільш типовими або характерними для кожного тексту [30 с.70-72].

Аналіз структури тексту: Квантитативні методи також можуть включати аналіз структури тексту, такий як довжина речень, кількість абзаців, використання різних

типів речень (питальних, окличних, стверджувальних) тощо. Це допомагає виявити зміни у структурі тексту під час перекладу.

Лексичний аналіз: Квантитативний аналіз може включати аналіз лексичних аспектів, таких як розмаїтість лексики, вживання спеціалізованих термінів або ж найбільш типових слів у конкретному жанрі чи тематиці тексту.

Аналіз граматики: Квантитативні методи можуть використовувати аналіз граматичних конструкцій, таких як вживання часів, способів, модальних дієслів тощо. Це допомагає виявити відмінності у граматичних особливостях між оригіналом і перекладом.

Аналіз стилістичних рис: Квантитативний аналіз також може включати в себе аналіз стилістичних характеристик тексту, таких як вживання фігур мови, стилістичних фраз, лексичних стилістичних прийомів тощо.

Аналіз еквівалентності: Квантитативний підхід дозволяє виміряти ступінь еквівалентності між оригіналом і перекладом за допомогою числових показників.

Метрики оцінки якості перекладу: Квантитативні методи можуть включати в себе використання метрик для оцінки якості перекладу, таких як BLEU (Bilingual Evaluation Understudy), TER (Translation Edit Rate) тощо.

Загальна мета квантитативних методів - надати об'єктивні дані для порівняння текстів оригіналу та перекладу, визначення рівня адекватності та ефективності перекладу, а також виявлення можливих відмінностей у мовних та структурних аспектах між ними.

Таблиця 2.3.1 Основні методи дослідження адекватності в перекладознавстві [8,14]

Метод аналізу	Опис методу
Лінгвістичний аналіз	Глибокий лінгвістичний аналіз оригіналу і перекладу з урахуванням різних мовних аспектів.
Контрастивний аналіз	Порівняння оригіналу і перекладу для виявлення відмінностей у виразі, структурі та семантиці.

Когнітивний аналіз	Вивчення сприйняття тексту оригіналу та перекладу людиною, відтворення інтенції автора.
Квантитативні методи	Використання статистичних даних для аналізу і порівняння текстів оригіналу та перекладу.

2.3.2 Спеціальні методи дослідження досягнення адекватності в перекладах творів жанру фентезі для дітей

Спеціальні методи дослідження адекватності в перекладах творів жанру фентезі для дітей можуть бути використані для глибокого аналізу та оцінки, наскільки вдало передано основні аспекти цього жанру в перекладі. Ось як ці методи можуть бути використані стосовно даної теми [21, с.90-99]:

Семантико-інтерпретаційний аналіз: Дослідження використання основних фентезійних концепцій, символів і метафор в оригіналі та їхнє відтворення в перекладі. Особлива увага звертається на те, які аспекти фентезі збережені, а які можливо втрачені в процесі перекладу [22, с.22-27].

Лінгвостилістичний аналіз: Аналіз стильових особливостей оригіналу фентезі, таких як вживання метафор, фігур мови та особливостей мовного реєстру. Перекладач вправляє у відтворенні стильових рішень, що формують атмосферу фентезі, та адаптує їх для молодшої аудиторії.

Перекладацько-трансформаційний аналіз: Аналіз трансформацій, які перекладач вніс у фентезійний текст для адаптації до дитячої аудиторії. Вивчення змін у структурі, синтаксисі та семантиці, спрямованих на зрозумілість і відповідність читачам-дітям [23, с.121-131].

Метод кількісного аналізу: Застосування кількісних методів для вимірювання різних параметрів тексту оригіналу та його перекладу. Наприклад, можна аналізувати частоту вживання фентезійних термінів, тривалість речень, структуру діалогів тощо у фентезійному тексті та його перекладі [24, с.12-16].

Семіотичний аналіз: Дослідження використання символів та знаків у фентезійних текстах для дітей та їхнє відтворення в перекладі. Аналіз семіотичного

коду твору допомагає зрозуміти, які концепти передано у перекладі та як вони сприймаються молодшою аудиторією.

Застосування цих методів дозволяє досліджувати адекватність перекладу фентезійних творів для дітей, виявляти відмінності між оригіналом і перекладом, а також забезпечувати якість перекладу, щоб він був зрозумілим та цікавим для цільової аудиторії. Найчастіше використовуються ці методи для дослідження адекватності перекладів творів жанру фентезі для дітей з кількох причин:

Специфіка жанру фентезі для дітей: Фентезі - це жанр, який часто має особливість уявних світів, магічних створінь та подій. Перекладачі повинні ретельно відтворювати ці аспекти в перекладі, і для цього потрібні методи, які дозволяють аналізувати та розуміти специфіку фентезійних уявлень та символів.

Цільова аудиторія - діти: Дитяча література має свої особливості, оскільки текст повинен бути зрозумілим, цікавим та тим, що відповідають за віком дітей. Використання методів аналізу дозволяє перекладачам адаптувати текст для молодшої аудиторії та враховувати їхні особливості сприйняття та розуміння [25].

Збереження фентезійного світу: Фентезі нерідко ґрунтується на унікальних уявних світах, магічних правилах та термінах. Методи аналізу допомагають перекладачам зберегти цей фентезійний світ у перекладі та передати його відчуття та логіку.

Специфіка перекладу фентезі: Переклад фентезі може бути викликаний особливими труднощами, пов'язаними з перекладом магічних та фантастичних елементів. Такі методи допомагають аналізувати та вирішувати ці завдання.

Дослідницький підхід: Фентезі - це жанр, який часто відкриває нові можливості та роздуми. Дослідження адекватності перекладу фентезі може включати аналіз філософських, моральних та інших аспектів, що сприяє розвитку літературознавчої та перекладознавчої науки.

Таким чином, використання цих методів дозволяє досягти більшої точності, адекватності та зрозумілості у перекладі фентезійних творів для дітей, забезпечуючи якісний результат для читачів. Основні методи аналізу перекладів творів жанру фентезі для дітей включають в себе семантико-інтерпретаційний аналіз,

лінгвостилістичний аналіз, перекладацько-трансформаційний аналіз та метод кількісного аналізу. Ці методи допомагають відтворити фентезійний світ та особливості жанру у перекладі, забезпечуючи адекватність та зрозумілість для цільової аудиторії - дітей [26, с.47-56].

РОЗДІЛ 3

СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ КУЛЬМІНАЦІЙНИХ СЦЕН У КНИЗІ РОАЛЬДА ДАЛА «ЧАРЛІ ТА ШОКОЛАДНА ФАБРИКА»

3.1. Фонетико-графічні та морфологічно-стилістичні засоби відтворення емоцій у перекладі кульмінаційних сцен досліджуваного роману

Відтворення фонетико-графічних та морфологічно-стилістичних засобів у перекладі кульмінаційних сцен досліджуваного роману є не лише мистецтвом, але й наукою. Передача емоцій через мовні засоби вимагає глибокого розуміння авторського задуму та вміння відтворити його в іншій мові, зберігаючи відчуття та виразність. Фонетико-графічні елементи, такі як інтонація, ритм, темп мовлення, створюють атмосферу сцени, а їх правильне використання у перекладі дозволяє зберегти цю атмосферу незалежно від мови.

Морфологічно-стилістичні засоби, такі як вибір слова, тон та структура фрази, відіграють важливу роль у передачі емоційного заряду тексту. Перекладач повинен бути майстром у виборі еквівалентних виразів, які відтворюють авторський стиль та емоційну насиченість. Кожен перекладений рядок повинен бути не лише вірним за змістом, але й віддзеркалювати той самий емоційний заряд, що і оригінал.

Успішний переклад кульмінаційних сцен досліджуваного роману вимагає не лише знань мови, а й чутливості до авторського почуття та вміння взаємодіяти з текстом на глибинному рівні. Це завдання великої ваги, адже від його успішності залежить здатність читача пережити ті самі емоції, що і читач оригіналу.

Першим прийомом, що буде розглянуто, є алітерація. Прийом алітерації полягає у повторі однакових приголосних звуків чи поєднань звуків на відносно близькій відстані один від одного. У пісенному тексті алітерація є прийомом створення певного емоційного тону, а також слугує для виділення важливих слів у віршованому потоці, які завдяки цьому стають виразнішими [63, 231с.]. Віднедавна сучасні автори дитячої літератури стали використовувати алітерацію для яскравішого вираження емоцій

головних героїв, що дає змогу молодому читачеві зрозуміти та краще уявити емоційний стан головного героя улюбленої книги.

Розглянемо декілька прикладів вживання алітерації для вираження емоцій в книзі Роальда Дала «Чарлі та Шоколадна фабрика» та їх відтворенням українською мовою.

“I’ve tried it twenty times in the Testing Room on twenty Oompa-Loompas, and every one of them finished up as a blueberry. It’s most annoying. I just can’t understand it.” [70]

В цьому реченні автор вживає повтор звуку [t] для того, щоб описати саме велику кількість зусиль, що було прикладено Віллі Вонкою при виготовленні та тестуванні нового продукту. Цей прийом дає змогу читачеві відчути саме емоційне переживання головного героя.

Оскільки при перекладі українською мовою, що наводиться нижче, перекладач не має змоги вживати цей же прийом, він відтворює текст вживаючи кальку, тобто дослівно його перекладає.

«Я вже двадцять разів випробовував цю жуйку в тестувальній залі на умпа-лупах, і вони всі двадцяттеро перетворилися на чорниці. Це мене так дратує. Не збагну, чому воно так.» [69]

У наступному прикладі Дал вживає повторення звуку [b], щоб емоційно передати вередливу натуру однієї з героїнь роману фентезі.

“Daddy,’ said Veruca Salt, ‘I want a boat like this! I want you to buy me a big pink boiledsweet boat exactly like Mr Wonka’s! And I want lots of Oompa-Loompas to row me about, and I want a chocolate river and I want ... I want ...” [70]

У цьому випадку перекладач також вжив калькування при перекладі алітераційного виразу. Також було вжито компенсацію, при перекладі терміну, що немає аналогів в українській мові.

«Татку, — заявила Верука Солт, — я хочу такого човна! Купи мені точнісінько такого самого великого рожевого карамельного човна, як у містера Вонки! І ще я хочу багато умпа-лупнів, щоб вони мені веслували, і хочу шоколадну річку і ще хочу... хочу...» [69]

Наступним прикладом алітерації, вжитим Роальдом Далом, є звук [f].

“The first day of February!” cried Mrs Bucket. ‘But that’s tomorrow! Today is the last day of January. I know it is!’ [70]

Перекладач також відтворює оригінал застосовуючи калькування.

«Перший день лютого! — вигукнула пані Бакет. — Та це ж завтра! Сьогодні останній день січня, я знаю!» [69]

Далі наводиться приклад з книги оригіналу, що показує повторення звуку [f] для вираження саме огиди й неприязні до героя.

“Great flabby folds of fat bulged out from every part of his body, and his face was like a monstrous ball of dough with two small greedy curranty eyes peering out upon the world.” [70]

Цей фрагмент тексту перекладач переклав за допомогою прийому перестановки, щоб зробити його простим та зрозумілим для читача, вживаючи прямі відповідники, що також є прийомом калькування.

«З усього його тіла випиналися здоровезні обвислі складки жиру, а лице нагадувало потворну грудку тіста з маленькими смородинками очей, що зажерливо поглядали на світ.» [69]

Окрім алітерації варто розглянути асонанс, або вокальну алітерацію. Асонанс – це навмисне багаторазове повторення однакових чи акустично однорідних звуків у близькій послідовності з метою звукової і змістової організації висловлення [64, 178-179с.]

Приклади, де автор вживає асонанс в книзі «Чарлі та Шоколадна фабрика», наведені нижче.

“Then he turned back again and handed it to Charlie.” [70]

У цьому прикладі автор вжив повторення голосного звуку [e].

На жаль, при перекладі українською мовою не можна виразити цей прийом так само, як і в англійській, тому автор використовує калькування. Також у цьому реченні прослідковується конкретизація при перекладі займенника it.

«Він відвернувся, сягнув рукою, тоді знову повернувся до Чарлі і дав йому батончик.» [69]

У наступному прикладі автор також використав повторення звуку [e] для кращої демонстрації кількості.

“Thousands of gallons an hour, my dear children! Thousands and thousands of gallons!” [70]

Тут перекладач застосовує калькування, адже ніякі інші засоби відтворення алітерації в українській мові, не змогли б краще передати сенс промови Віллі Вонки.

«Тисячі літрів щогодини, любі дітки! Тисячі й тисячі літрів!» [69]

Наступним прикладом алітерації, вживаним Далом при написанні роману-фентезі для дітей, буде повторення звуку [o].

“He'll be made into strawberry-flavoured chocolate-coated fudge!” screamed Mrs Gloop.” [70]

Перекладач вжив калькування для перекладу асонансу. Також при перекладі цього фрагменту було вжито модуляцію для делікатнішого перекладу.

«Тоді з нього буде полунична помадка в шоколаді! — зарепетувала пані Глуп. — Мій бідний Август!» [69]

Останнім прикладом асонансу з тексту буде вживання звуку [u] для зображення маленьких чоловічків, що працюють на фабриці.

“Of course they're real people,” Mr Wonka answered. “They're Oompa-Loompas.” [70]

При перекладі перекладач вжив транскрибування для відтворення нового слова, що вигадав автор. Також у цьому прикладі зустрічається вилучення, що в контексті звучить лаконічно та змістовно.

«Звичайно, що справжні, — заперечив містер Вонка. — Це ж умпа-лумпи.» [69]

У поданому творі часто зустрічаються рима, адже це є дитячою літературою, це дає змогу зробити книгу більш різноманітною за рахунок невеличких пісен і віршиків та цікавішою для дітей.

“Augustus Gloop! Augustus Gloop!

The great big greedy nincompoop!

How long could we allow this beast

To gorge and guzzle, feed and feast” [70]

Автор вжив асонанс для створення мелодійності в наведених рядках. За допомогою такого асонансу автор створює певний настрій, додає мелодійності та інтенсивності висловам, підкреслює настрій на неприємне ставлення до героя.

«Августус Глуп! Августус Глуп!

Скутий тюфтелька-товстопуп!

І день, і ніч свинюка ця жере і хлебче без кінця.» [69]

У перекладі видно, що для досягнення бажаної мети було також вжито асонанс та транскрибування імені персонажа, що надає віршику швидкий темп та цікаве звучання.

У наступному прикладі автор також вживає асонанс для мелодійного звучання віршика. Асонанс дає змогу на одному видиху прочитати ці рядки й швидко зрозуміти сенс, що сам автор вклав в кожне слово.

“IT ROTS THE SENSES IN THE HEAD!

IT KILLS IMAGINATION DEAD!

IT CLOGS AND CLUTTERS UP THE MIND!

IT MAKES A CHILD SO DULL AND BLIND...” [70]

В українському перекладі ми можемо бачити, що перекладач не зміг повною мірою використати подібний прийом перекладу, щоб віршик звучав мелодійно. Тому тут рима досягається за рахунок подібних закінчень, що надують такту пісні.

«У ГОЛОВІ СТАЄ В НИХ ПУСТОУ!

ГНИЄ УЯВА, МОВ КАПУСТАА!

УСІ ЗНИКАЮТЬ ПОЧУТТЯ

Й TAKE ТУПЕ СТАЄ ДИТЯ...» [69]

Розглянемо ще один стилістичний фонетичний засіб – оноματοпею. Це звуконаслідування, що виникло на основі фонетичного уподібнення немовних звукових комплексів. Оноματοпея, як засіб виразності, частіше зустрічається в художній літературі, тому є досить поширеною в дитячих текстах.

“‘A chance!’ yelled Mrs Salt. ‘My darling Veruca! She’ll . . . she’ll . . . she’ll be sizzled like a sausage!’” [70]

«— Надія?! — ренетувала пані Солт. — Моя Веручечка! Вона... вона... вона... шкварчатиме, мов сосиска!» [69]

У даному прикладі автор використав слово *sizzle*, що означає шкварчати, що є звуконаслідуванням звуку під час готування чогось на пательні. При перекладі вищевказаного фрагменту перекладач використав калькування, застосовуючи прямий відповідник.

“Several people went hurrying past him on the pavement, their chins sunk deep in the collars of their coats, their feet crunching in the snow”. [70]

«Мимо пробігали по тротуару люди, ховаючи підборіддя в коміри шуб, і сніг хрустів у них під ногами.» [69]

У поданому прикладі ономаіпічне словосполучення перекладене прямим відповідником, що широко використовується в українській мові. При перекладі цього речення була вжита перестановка членів речення, що зробило його більш зрозумілим для українського читача.

“It may interest you to know that this piece of gum I'm chewing right at this moment is one I've been working on for over three months solid...” [70]

«-... цікаво буде знати, що я жую оцей шматочок жуйки уже три місяці.» [69]

У цьому прикладі можемо побачити, як автор використав прямий відповідник ономаіпії, а саме речення переклав за допомогою прийому вилучення, зробивши його лаконічним та більш легшим для осмислення малому читачеві.

“He ran his fingers slowly back and forth along the length of it, stroking it lovingly, and the shiny paper wrapper made little sharp crackly noises in the quiet room.” [70]

«Повільно, з любов'ю, погладжував його пальцями, і блискуча паперова обгортка легенько похрускувала в приишклій кімнаті.» [69]

Цей приклад показує прямий переклад ономаіпії, тобто перекладач використав прямий відповідник, що також є прикладом ономаіпії в українській мові, для передачі прийому. Також зазначимо, речення перекладене за допомогою модуляції, що робить його каторшим за оригінал, але більш зрозумілим та цікавим для малого читача.

Наступний прийом, що часто використовував Роальд Дал у своїй книзі є неологізм. Неологізм являє собою слово чи сполуку, які використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття або в новому значенні» і розуміються носіями мови як лексичні новоутворення [72, 417с.]. У дитячих, творах жанру фентезі автори часто вигадують нові слова, що відразу приваблюють увагу дітей своєю новизною й незвичайністю, ролячи книгу неймовірно цікавою для дітлахів.

Гарним прикладом неологізму буде:

“Lovely stuff, lickable wallpaper!” cried Mr Wonka, rushing past. ‘It has pictures of fruits on it — bananas, apples, oranges, grapes, pineapples, strawberries, and snozzberries...’ [70]

«— О, що то за насолода, ці лизальні шпалери! — крикнув, пробігаючи, містер Вонка. — На них намальовано фрукти: банани, яблука, помаранчі, виноград, полуниці, дріманиці...» [69]

Для перекладу цього нового терміну перекладач вирішив застосувати спосіб словоскладання, переклавши дві частини окремо та вдало поєднавши їх разом. Перша частина *snozz* перекладається як сопіти, а інша *berries* – як ягоди, тобто ягоди від яких, скоріш за все ти почнеш сопіти, тобто засинати. У цьому випадку автор також застосував модуляцію, для більш точного перекладу, що буде зрозумілим для малого читача. Перекладач також використав додавання при відтворенні цього речення українською мовою для підвищення емоційності та щоб емоційно підкреслити чудовий смак цукерки.

“The grass you are standing on, my dear little ones, is made of a new kind of soft, minty sugar that I’ve just invented! I call it swudge! Try a blade! Please do! It’s delectable!” [70]

«Травичку, на якій ви стоїте, любі малята, зроблено з нового сорту м'якої м'ятної цукрової вати, яку я недавно винайшов! Я назвав її цукряткою! Скуштуйте стеблинку! Будь ласка! Це так смачно!» [69]

Перекладачу вдалося чудово відтворити цей фрагмент й неологізм, що був вжитий автором. Тут перекладач застосував модуляцію, щоб донести українським

читачам, що саме мав на увазі автор та створив новий неологізм, що збагатив переклад.

“...You can put an Everlasting Gobstopper in your mouth and you can suck it and suck it and suck it and suck it and it will never get any smaller!” [70]

«Можна покласти вічну барбариску в рота і смоктати-смоктати-смоктати, і вона ніколи не поменшає!» [69]

У цьому фрагменті перекладач використав конкретизацію для неологічного сполучення, щоб не перевантажувати текст й зробити його простим та лаконічним для сприйняття.

Також в романі-фентезі для дітей авторства Роальда Дала «Чарлі та Шоколадна фабрика» досить часто зустрічаються вигуки, що роблять текст та діалоги більш живими та цікавими для сприйняття малого поціновувача літератури.

Далі буде наведено декілька прикладів з тексту та їх аналоги, що зобразив перекладач в книзі, українською мовою.

“Oh, how he loved that smell!” [70]

«Ох, як же йому подобався цей запах!» [69]

У цьому прикладі перекладач використовує метод прямого перекладу, щоб передати пряме ставлення. Це зберігає акцент на прихильності персонажа до запаху.

“Sssh!” whispered Grandpa Joe, and he beckoned Charlie to come closer.” [70]

«Цс! — прошепотів дідунь Джо й жестом підкликав Чарлі до себе.» [69]

Тут перекладач застосовує транслітерацію у поєднанні зі звукоімітацією шепітного звуку. Англійське “Sssh!” транслітерується як “Цс!”, імітуючи приглушений звук українською мовою.

“Oh, don't worry about them!” cried Mr. Wonka.” [70]

«Та не звертайте на них уваги! – вигукнув містер Вонка.» [69]

У наведеному прикладі перекладач адаптує ідіоматичний вислів дослівним українським еквівалентом, тобто калькою. Український еквівалент зберігає сенс, але при цьому включає розмовний тон, який відповідає контексту.

“What on earth's going on!” cried Grandma Josephine, waking up suddenly.” [70]

«Що таме? – скрикнула бабуся Джозефіна, несподівано прокинувшись.» [69]

Далі показано, як перекладач адаптує динамічну природу англійської фрази використовуючи прийом вилучення. Ця адаптація передає раптовість пробудження та зберігає хід розповіді українською мовою.

“Good heavens, woman,” said Mr Gloop, ‘I’m not diving in there! I’ve got my best suit on!’ [70]

«Побійся Бога, жінко, - вигукнув пан Глуп, - я не стрибатиму! Це ж мій найкращий костюм!» [69]

У п'ятому прикладі перекладач зберігає культурний посил, використовуючи фразу «*Побійся Бога*», яка є прямим відповідником поданому англійському виразу, ідіоматичним виразом українською мовою. Ця адаптація зберігає культурні нюанси, але при цьому передає увесь спектр емоцій персонажа.

Відтворення кульмінаційних сцен роману –це завдання, що поєднує в собі мистецтво та науку перекладу. Щоб передати емоції через мову, перекладач повинен глибоко розуміти авторський задум та вміло відтворювати його в іншій мові, зберігаючи відчуття та виразність. Фонетико-графічні елементи та морфологічно-стилістичні засоби відіграють ключову роль у цьому процесі, створюючи атмосферу сцени та передаючи емоційний заряд тексту.

Першим розглянутим прийомом є алітерація, що є ефективним літературним засобом для передачі емоційної інтенсивності сцен та характерів. Однак при перекладі, перекладач стикається з викликами, такими як відсутність аналогічних алітерацій та потреба в калькуванні для збереження ефекту. Це вимагає використання інших прийомів, таких як транскрибування та модуляція.

Рима та асонанс, використані в дитячому романі, приносять різноманіття та цікавість через вірші та пісні. Перекладач успішно відтворює їхній ефект, зберігаючи ритм та звучання, що допомагає зробити український варіант цікавим та виразним.

Стилістичні фонетичні засоби, такі як оноματοпея, вправно адаптовані українським перекладачем, забезпечуючи живучість оригіналу та роблячи текст доступним для молодших читачів. Важливо також враховувати використання неологізмів, які надають твору свіжість та оригінальність.

Загалом, успішний переклад кульмінаційних сцен роману вимагає не лише знань мови, але й чутливості до авторського почуття та вміння взаємодіяти з текстом на глибинному рівні. Це є виключенням, адже від його успішності залежить спроможність читача пережити ті самі емоції, що і читач оригіналу [Додаток Г].

3.2 Засоби збереження семантико-стилістичних мовних особливостей зображення емоцій у кульмінаційних сценах роману в українському перекладі

Для підвищення виразності мови використовуються спеціальні синтаксичні конструкції, відомі як стилістичні засоби. Одним із найпоширеніших стилістичних засобів на синтаксичному рівні є інверсія. Цей прийом, що застосовується в англійській стилістиці, передбачає обернене розташування слів у реченні. Важливо відзначити, що в англійській мові порядок слів має впорядковану і структуровану форму: спочатку йде підмет, потім присудок, а за ним додаток. У сучасних англомовних творах художньої літератури жанру фентезі інверсію часто використовують з метою надання мові більшої емоційності та виразності.

Нижче буде наведено декілька прикладів вживання інверсії автором під час написання роману-фентезі «Чарлі та Шоколадна фабрика» та їх аналог в перекладі українською мовою.

“It's mine! I found some money in the street and I bought two bars of chocolate and the second one had the Golden Ticket and there were crowds of people all around me wanting to see it and the shopkeeper rescued me and I ran all the way home and here I am!” [70]

Він мій! Я знайшов на вулиці гроші і купив дві шоколадки, а в другій був Золотий квиток, і коло мене було море людей, вони хотіли його бачити, але продавець мене врятував, і я побіг додому, і ось я тут! [69]

“Don't you let go my hand, Charlie,” whispered Grandpa Joe.” [70]

«— Чарлі, тільки не відпусти моєї руки, — прошепотів дідунь Джо.» [69]

У поданому реченні автор використав непрямий порядок слів, що додає емоційної насиченості та виразності висловлюванню, показуючи що дідусь дійсно переймається за свого малого онука. Перекладач вирішив подати переклад цього

фрагменту, застосовуючи прийом перестановки, тобто замість інверсії він використав прямий порядок слів.

“Nor do I,’ said Mr Wonka. ‘And I do promise you, madam, that your darling boy is perfectly safe.’ [70]

«— І я не хочу, — додав містер Вонка. — І повірте, мадам, з вашим хлопцем нічого не сталося.» [69]

Автор використав інверсію, щоб створити особливий стиль висловлювання та підкреслити певний акцент, що надає висловлюванню формальності та виразності. Зворот що містить у собі інверсію, має прямий відповідник в українській мові, тому перекладач відтворив його прямо, додаючи частку *не*, застосувавши прийом конкретизація.

“Shut up!?’ said Mr Teavee. “Thank you,’ said Mr Wonka. I shall now tell you how this amazing television set of mine works.” [70]

«— Дякую, — сказав містер Вонка. — А зараз я вам поясню, як діє цей мій дивовижний телевізор. Але, насамперед, чи ви знаєте, як діє звичайне телебачення?»[69]

У даному реченні використана інверсія для створення особливого ритму та підкреслення діалогу між персонажами, також прийом додає елемент несподіваності та експресивності у висловлюванні, що може підсилити вразливість або важливість даного моменту в сюжеті. У поданому прикладі зустрічається зразок інтерogaційної трансформації, під час якої автор замінив стверджувальне речення оригіналу на запитальне в перекладі.

“The photographs are then split up into millions of tiny little pieces which are so small that you can't see them, and these little pieces are shot out into the sky by electricity.” [70]

«Тоді ці фотографії розщеплюють на мільйони крихітних шматочків, таких дрібненьких, що годі їх побачити, а тоді ці крихітні шматочки вистрілюють за допомогою електрики в небо.» [69]

У цьому реченні використано інверсію для створення більшого ефекту та емоційності, що надає акцент на розмір фотографій та робить висловлювання більш драматичним. При перекладі майстер перекладного слова використав прийом

перестановка, винісши обставину часу (*modi*) наперед, трансформувавши інверсію в прямий порядок слів.

“Well, watch this! I shall now send a bar of my very best chocolate from one end of this room to the other — by television!” [70]

«Ну, то дивись! Зараз я вишлю плитку свого найкращого шоколаду з одного кінця кімнати в другий — за допомогою телебачення!» [69]

Автор використав інверсію в поданому прикладі, щоб зробити акцент на швидкості виконання задуму. В роботі з текстом перекладач використав прийом перестановки, перемістивши обставину часу (зараз) вперед, та трансформувавши інверсію в прямий порядок слів.

Ще одним широко вживаним стилістичним засобом в англomовній дитячій літературі є повтор. У деяких випадках важливо зберегти повтор у перекладі як стилістичний прийом, але через різні комбінації та семантичні структури багатозначних слів або слів у широкому контексті англійської та української мов доводиться вживати заміну та компенсацію.

У книзі Роальда Дала досить часто зустрічається приклади повторення в тексті, нижче буде наведено декілька прикладів.

“Then he turned left. Then left again. Then right. Then left. Then right. Then right. Then left.” [70]

«Тоді повернув ліворуч. Тоді знову ліворуч. Тоді праворуч. Тоді ліворуч. Тоді праворуч. Тоді праворуч. Тоді ліворуч.» [69]

У даному реченні використано повтори для створення ритму та ефекту послідовності дій. Використавши цей літературний прийом автор підкреслив механічність, а також додав емоційної виразності та ритмічності описуваній сцені. Перекладач використав дослівний переклад для передачі ритмічності та такту, який задав автор.

“It also contains vitamin C, vitamin D, vitamin E, vitamin F, vitamin G, vitamin I, vitamin J, vitamin K, vitamin L, vitamin M, vitamin N, vitamin O, vitamin P, vitamin Q, vitamin R, vitamin T, vitamin U, vitamin V, vitamin W, vitamin X, vitamin Y, and, believe it or not, vitamin Z!” [70]

«Там також є вітамін В, вітамін Г, вітамін І, вітамін Д, вітамін Е, вітамін Є, вітамін Ж, вітамін З, вітамін И, вітамін І, вітамін І, вітамін Й, вітамін К, вітамін Л, вітамін М, вітамін О, вітамін П, вітамін С, вітамін Т, вітамін У, вітамін Ф, вітамін Х, вітамін Ц, вітамін Ч, вітамін Ш, вітамін Щ, вітамін Ю, вітамін Я і навіть, вірте-не-вірте — вітамін Б!» [69]

За допомогою повторів автору вдалося досягти ритмічної та логічної структури. Цей лінгвістичний прийом сприяє легкому сприйняттю інформації та підкреслює багатство вітамінного складу продукту. У цьому випадку використано перекладацький прийом заміни та компенсації. Перекладач зберіг вітаміни в алфавітному порядку, але використовує українські літери та відповідні букви, зберігаючи логіку та структуру оригінального переліку.

“He's gone off his rocker!” shouted one of the fathers, aghast, and the other parents joined in the chorus of frightened shouting. “He's crazy!” they shouted. “He's balmy!” “He's nutty!” “He's screwy!” “He's batty!” “He's dippy!” “He's dotty!” “He's daffy!” “He's goofy!” “He's beany!” “He's buggy!” “He's wacky” “He's loony!” [70]

«У нього не всі дома! — заволав чийсь переляканий батько, і ось уже крики батьків та матерів злилися в один хор жаху. — Він божевільний! — кричали вони.

— Навіжений!

— Псих!

— Очманілий!

— Ненормальний!

— Придуркуватий!

— Безголовий!

— Причмелений!

— Скажений!

— Шизонутий!

— Пришиблений!

— Дебільний!» [69]

У даному реченні використано повторювальний лінгвістичний прийом для створення ефекту підсилення та виразності, саме повторення слів у ряді створює

ефект збільшення та допомагає передати реакцію багатьох батьків у вигляді хорového виразу обурення. У цьому прикладі використано перекладацький прийом еквівалентності. Перекладач використав синоніми та аналогічні вирази для передачі схожого сенсу та емоційної інтонації.

“As they flashed past it there was just enough time to read the writing on the door: STOREROOM NUMBER 54, it said. ALL THE CREAMS — DAIRY CREAM, WHIPPED CREAM, VIOLET CREAM, COFFEE CREAM, PINEAPPLE CREAM, VANILLA CREAM, AND HAIR CREAM.” [70]

«Вони так швидко повз них промчали, що ледве встигли прочитати напис: «СКЛАД НОМЕР 54. УСІ СОРТИ КРЕМІВ — МОЛОЧНИЙ КРЕМ, ЗАВАРНИЙ КРЕМ, ФІАЛКОВИЙ КРЕМ, КАВОВИЙ КРЕМ, АНАНАСОВИЙ КРЕМ, ВАНІЛЬНИЙ КРЕМ ТА КРЕМ ДЛЯ ВОЛОССЯ». [69]

У цьому реченні автор використав повторювальний лінгвістичний прийом для створення ефекту нагромадження та акценту на різноманітті кремів у приміщенні. Повторення слова (*CREAM*) та перелік різних видів кремів підкреслюють розмаїтість продукції на сторінці, залучаючи увагу читача та створюючи враження великого асортименту. При перекладі було вжито прийом еквівалентності, перекладач використовував синоніми та аналогічні вирази, зберігаючи повторення слова та перелік різних видів кремів, щоб передати різноманіття продукції у приміщенні. Також було застосовано прийом заміни, під час якого оригінальне *WHIPPED CREAM*, що в перекладі означає збиті вершки, на ще один вид крему, який широко використовується при приготуванні українських десертів - *ЗАВАРНИЙ КРЕМ*.

“It is not like gum,” Mr Wonka said. “Gum is for chewing, and if you tried chewing one of these Gobstoppers here you'd break your teeth off! And they never get any smaller! They never disappear! NEVER!” [70]

«— Аж ніяк не жуйка, — заперечив містер Вонка. — Жуйку треба жувати, а якщо жувати ці барбариски, то можна зуби поламати. Але на смак вони чудові! І щотижня міняють колір! І не меншають! Не зникають! НІКОЛИ!» [69]

У цьому прикладі автор використав повторювання для підсилення та наголошення, що допомогло підкреслити непохідність та сталість цих солодоців. При

перекладі цього фрагменту перекладач вжив прийом вилучення, не переклавши повторення, що є в оригіналі, щоб уникнути тавтології.

Паралельні конструкції, так само як і повтори, використовуються в сучасному англомовному дискурсі для створення ритмічної організації висловлювання. Їхній одноманітний характер виступає фоном, який відзначається за своєю однотонністю та служить як підкреслення для емпатичного виділення необхідного відрізка висловлювання або окремого слова. У перекладі перекладач використовує синтаксичне уподібнення, повністю відтворюючи паралельну конструкцію.

Нижче буде наведено декілька прикладів з дитячої літератури жанру фентезі Роальда Дала.

“Of course it's true! Good heavens, didn't you know that? It's about fifty times as big as any other!” [70]

«— Аякже! Святий Боже, невже ти не знаєш? Та вона в п'ятдесят разів більша за будь-яку іншу фабрику!» [69]

Автор використовує паралельну конструкцію означення, щоб звернути увагу читача на величезний розмір фабрики. При перекладі цього засобу перекладач вдався до еквівалентності, для передачі числового порівняння, що надає ясність та виразність.

“But no! The great iron gates were still locked and chained as securely as ever, and Mr Wonka was nowhere to be seen.” [70]

«Величезна залізна брама була замкнена, ланцюг, як і раніше, висів на ній надійно, а самого містера Вонки ніде не було видно.» [69]

Автор вдається до паралельної конструкції, що виражається порівняльною конструкцією для передачі безпечності місця, роблячи текст більш різноманітним та цікавим для молодого читача. Перекладачу вдалося донести думку до читача, вдавшись до прийому генералізації, не відтворюючи саму конструкцію при перекладі.

“I want no messing about when you go in! No touching, no meddling, and no tasting! Is that agreed?” [70]

«Коли зайдете, то нічого не займайте! Нічого не торкати, не чіпати й не куштувати! Домовились?» [69]

При побудові цього речення Дал вдався до паралельної конструкції, що містить в собі повторення, для того, щоб зробити інструкції більш ясними та легкими для розуміння, але також створює ритмічний ефект, який підсилює враження вимогливості та серйозності. При перекладі, було задіяно прийом конкретизації та додавання, перекладач вирішив уточнити, стосовно яких предметів йде мова, додавши додаток «нічого» декілька разів.

“It's a stick of gum! It's a stick of the most amazing and fabulous and sensational gum in the world!” [70]

«Це плиточка жуйки! Найдивовижнішої, найказковішої, найфантастичнішої жуйки на світі!» [69]

У цьому реченні автор використовує паралельну конструкцію для підкреслення інтенсивності та емоційності опису жувальної гумки, ця паралельна конструкція допомагає створити яскравий образ та підкреслити емоційність опису, роблячи гумку ще більш привабливою для читача. В перекладі відзначається збереження паралельної конструкції та виразності за допомогою використання прийому еквівалентності перекладачем. Він спробував передати в українському варіанті схожі інтонації та емоційність, що допомагає зберегти враження оригіналу.

“Did you know, for example, that he has himself invented more than two hundred new kinds of chocolate bars, each with a different centre, each far sweeter and creamier and more delicious than anything the other chocolate factories can make!” [70]

«— Ой, що то за людина, містер Віллі Вонка! — вигукнув дідунь Джо. — Чи знаєш ти, скажімо, що він сам винайшов понад двісті нових сортів шоколадних цукерок, кожен вид з інакшою начинкою, кожен солодіший і смачніший за вироби усіх інших кондитерських фабрик!» [69]

У цьому прикладі автор використовує паралельну конструкцію з означень для посилення ефекту порівняння та підкреслення винятковості кожного виду шоколадних батончиків, які винаходить Віллі Вонка. У перекладі було збережено структуру речення з паралельною конструкцією, перекладач вдало застосував прийом еквівалентності для передачі думки автора, що дало змогу маленьким читачам легко зрозуміти текст.

Також виявлено синтаксичний засіб, відомий як апосіопеза (від грецьк. *aposiōpēsis* – ‘недомовлення’) – фігура експресивного синтаксису, яка полягає в обриві висловлення. В академічних джерелах вона визначається із застосуванням номінацій «умовчання» [67, с. 358], «недоговорення» [67, с. 103], «замовчування» [68, с. 236]. Цей синтаксичний прийом особливо характерний для художніх текстів, які відтінюють розмовний стиль, де ми часто перериваємо своє висловлювання на середині речення і переходимо до іншої теми. Однак функції апосіопези не обов'язково пов'язані із цією рисою розмовної мови. Зазвичай цей стилістичний прийом служить конкретним цілям: а) стимулювати читачів до самостійного розгадування невираженої частини думки; б) нагадувати читачам відомий вислів, не повністю його цитуючи; в) виражати докір або загрозу.

“This gum,” Mr Wonka went on “is my latest, my greatest, my most fascinating invention! It's a chewing-gum meal! It's ... it's ... it's ... That tiny little strip of gum lying there is a whole three-course dinner all by itself!” [70]

«— Ця жуйка, — вів далі містер Вонка, — мій найновіший, найвидатніший, найгеніальніший винахід! Це жувальна гумка, що замінює харчі! Це... це... це... оця крихітна смужечка гумки, що тут лежить, дорівнює повноцінному обіду з трьох страв!» [69]

Автор використав асіопезу для створення напруження у тексті. Літературна вправність автора також виявляється у повтореннях, які створюють ефект заціпеніння та підкреслює неймовірність винаходу. Перекладач вдало передав стилістичний засіб автора за допомогою калькування та вживання відповідників в українській мові.

“Good heavens, child, I really don't know ... I suppose it could ... yes. I'm pretty sure it could ... of course it could ... I wouldn't like to risk it, though ... it might have some very nasty results ...” [70]

«— О Господи, дитино, я справді не знаю... думаю, що можна було б... так, я майже впевнений, що можна... авжеж, можна... хоч я волів би не ризикувати... бо це могло б призвести до дуже неприємних наслідків...» [69]

У цьому прикладі автор використав апосіопезу, щоб описати емоційну непевнiстю та коливання героя, таким чином апосіопеза у цьому висловлюванні додає

в текст характерний елемент сумніву та турботи героя. Для передачі емоційного напруження й розгубленості перекладач використав прийом об'єднання, щоб прибрати надлишкові паузи в оригінальному тексті. А сам стилістичний засіб переклав за допомогою прийому калькування.

Також варто зазначити одну з характерних особливостей літературного стилю - еліпсис, який виявляється у свідомому пропуску слів, що не несуть ключового смислу у виразі. Це явище можливе лише тоді, коли слова стають очевидними з контексту, і, як правило, це пов'язано з тим, що автори сучасних англійських творів уникатимуть довгих, складних речень, сприяючи кращому сприйняттю тексту під час читання.

Хоча в дитячій літературі нечасто можна зустріти цей засіб, але в обраному тексті вдалося знайти декілька прикладів.

“Then he took another . . . and another . . . and oh, the joy of being able to cram large pieces of something sweet and solid into one's mouth!” [70]

«Відкусив великий шматок... тоді другий... о, яка ж то радість закинути в рот величезні кусні чогось солодкого й твердого!» [69]

Використання автором еліпсису у цьому висловлюванні підсилює враження неперервності та насолоди, що створює ефект легкості та ритму в описі ситуації, надаючи їй особливий ритм і енергію. За допомогою майстерності автора перекладач зміг відтворити еліпсис за допомогою простого прийому еквівалентності, йому вдалося передати ефект еліпсису, саме відчуття неперервності та динаміки. Підсилюючим моментом слугує графічний прийом використання трикрапки, що аналогічно передається перекладачем.

“Then suddenly, as though he couldn't bear the suspense any longer, Charlie tore the wrapper right down the middle . . . and on to his lap, there fell ... a light-brown creamy-coloured bar of chocolate.” [70]

«Тоді зненацька, ніби не в змозі стримувати напруження, Чарлі роздер обгортку просто посередині... і йому на коліна впав... світло-коричневий шоколадний батончик.» [69]

Еліпсис у цьому реченні використовується Роальдом Далом для створення напруження та збільшення очікування, він слугує як засіб динамічності в розповіді,

роблячи момент виявлення чогось важливого більш виразним та запам'ятовуваним. При перекладі еліipsis передали за допомогою калькування, повністю відтворивши структура та зміст оригінального тексту.

У романі "Чарлі та Шоколадна фабрика" Роальда Дала використання стилістичних засобів, таких як інверсія, повтори та паралельні конструкції, стає ключовим елементом для досягнення виразності та емоційної насиченості мови. Прийом інверсії, впевнено використовуваний автором, не лише збагачує синтаксичну структуру тексту, але і додає драматизму та інтенсивності висловлювань персонажів. Це відчутно не лише в англійському оригіналі, але й в українському перекладі, де збережено не тільки сенс, але й емоційний фон, спричинений інверсією.

Повторювальні лінгвістичні прийоми, зокрема повтори, виявляються неабияким інструментом для створення ритму, акценту та підсилення виразності у дитячій літературі. В "Чарлі та Шоколадній фабриці" Роальда Дала, повтори допомагають сформувати живі образи та підкреслити ключові моменти. Перекладачі, маючи на увазі різницю між семантичними структурами англійської та української мов, вдалися до заміни та компенсацій, утримуючи стилістичні особливості оригіналу. Результат - повтори в українському перекладі зберігають ритм і виразність, що свідчить про успішне відтворення літературного прийому.

Паралельні конструкції в англійському дискурсі створюють ритм та одноманітність, служачи фоном для підкреслення ключових моментів висловлювань. У творчості Роальда Дала ці конструкції використовуються для підкреслення важливих епізодів та різноманітності у тексті. Перекладачі, використовуючи синтаксичне уподібнення, вдало відтворюють паралельні конструкції, забезпечуючи збереження їхньої ефективності в українському перекладі. Приклади з "Чарлі та Шоколадної фабрики" свідчать про успішне використання паралельних конструкцій для створення різноманітності, емоційності та виразності в тексті, і цей літературний засіб передається в українському варіанті з тією ж самою ефективністю.

Зазначені приклади з дитячої літератури відображають вдале використання стилістичних засобів, таких як повтори та паралельні конструкції, для досягнення різноманітності, ритмічності та емоційної виразності. Автор вправно впроваджує

повтори для створення ритму та підкреслення ключових моментів, завдяки чому читач легко втягується у події. Паралельні конструкції використовуються для створення фону, який підсилює емпатичне виділення важливих деталей. Перекладачі вірно втілюють ці стилістичні засоби, забезпечуючи збереження їхньої ефективності та зацікавлення українського читача. Цей високий рівень літературного перекладу сприяє збереженню емоційної насиченості та вишуканості оригіналу [Додаток Д].

3.3. Способи відтворення українською мовою синтаксично-стилістичних мовних засобів, обраних автором англомовного дитячого роману-фентезі для художнього зображення емоційного фону кульмінаційних сцен

У цьому підрозділі дослідження буде розглянуто й проаналізовано різні семантико-стилістичні прийоми, які автор використовував при написанні роману-фентезі для дітей «Чарлі та Шоколадна фабрика» англійською мовою і з'ясовано, як вони реалізуються в українському перекладі.

Розглянемо один із найбільш вживаних стилістичних аспектів, що часто зустрічаються в тексті оригіналу, метафору. Метафора – це прийом, що допомагає відтворити образ героя, даний не досвідом, а інтуїтивним відчуттям. Метафора – це не тільки мовне явище, вона тісно пов'язана з культурою, що суттєво впливає на її переклад та затрудняє його, тому що у різних культурах створення символів протікає у різний спосіб і багато метафор є специфічними для кожної культури [65, с.153]

Нижче буде наведено декілька прикладів з тексту та їх відтворення українською мовою.

“It had huge iron gates leading into it, and a high wall surrounding it, and smoke belching from its chimneys, and strange whizzing sounds coming from deep inside it.” [70]

«І що то була за чудесна, неймовірна будівля! Оточена височенним муром з величезною залізною брамою, вона вся диміла й химерно гула.» [69]

У цьому прикладі автор вживає дієприслівник *belching*, що дослівно перекладається як *відрижка* й є притаманним виключно до людського тіла й його можливостей, щоб емоційно зобразити жахливість звуку, який йде з каміну. У перекладі цей засіб було пропущено, тобто перекладач вдався до прийому опущення,

щоб зробити текст більш зрозумілим й приємним читачеві. Також при перекладі цього речення перекладач вдався до прийому заміни, замінивши складнопідрядні паралельні конструкції, ускладненим реченням з двома присудками.

“The waterfall is most important!” Mr Wonka went on. ‘It mixes the chocolate! It churns it up! It pounds it and beats it! It makes it light and frothy! No other factory in the world mixes its chocolate by waterfall! But it’s the only way to do it properly! The only way!” [70]

«— Цей водоспад надзвичайно важливий! — вів далі містер Вонка. — Він змішує шоколад! Розбовтує його! Колотить і збиває! Робить його легким і пінистим! Жодна інша фабрика на світі не змішує шоколад водоспадом! Але тільки так це можна зробити як належить!» [69]

В оригіналі автор вживає ряд дієслів, що не можуть стосуватись роботи водоспаду, надаючи їм людських функцій (*mixes, churns, pounds, beats та makes*), що робить текст більш емоційно забарвленим та цікавим. При перекладі цього фрагменту перекладач використав прямі відповідники метафорам та застосував прийом калькування.

“The lift’s gone mad!” shouted Grandpa Joe.” [70]

— Цей ліфт здурів! — ренетував дідунь Джо. [69]

Роальд Дал вжив фразеологізм (*gone mad*) для того, щоб описати емоцію дідуся головного героя, а саме передати його збентеження й навіть шок від підйому на ліфті з величезною швидкістю. У перекладі було вжито прямий відповідник (*здурів*), щоб передати занепокоєння героя.

“Here are dangerous rays coming out of that thing! They could _ into a million tiny pieces in one second!” [70]

«З цієї штуки вилітає небезпечне проміння! Воно за мить роздере тебе на мільйон крихітних шматочків!» [69]

При написанні цього речення автор вирішив використати сталий фразеологізм (*break ... up*), для охарактеризування функцій телевізійних променів й точніше описати саме емоційну важливість безпеки. У перекладі зустрічається модуляція, тобто перекладач розвиває думку автора, що емоційно напружує увагу читача.

“Did you know, for example, that he has himself invented more than two hundred new kinds of chocolate bars, each with a different centre, each far sweeter and creamier and more delicious than anything the other chocolate factories can make!” [70]

«— Чи знаєш ти, скажімо, що він сам винайшов понад двісті нових сортів шоколадних цукерок, кожен вид з інакшою начинкою, кожен солодший і смачніший за вироби усіх інших кондитерських фабрик!» [69]

У цьому прикладі автор обдарував людськими функціями фабрику, вживаючи дієслово (*make*) для прояву самостійності й емоційної незалежності від інших. Натомість в українському еквіваленті ми можемо бачити, що перекладач вжив заміну, змінивши дієслово (виготовляти) на його іменниковий аналог (*вироби*).

Досить вживаним стилістичним прийомом, який було знайдено в цьому романі-фентезі для дітей, була гіпербола. Гіпербола – це різновид тропу, що полягає в надмірному перебільшенні характерних властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії. Вона часто присутня у повсякденному усному мовленні, у фантастичних та поетичних творах, але не у наукових текстах, де насамперед важлива точність.

Нижче буде наведено найбільш виразні приклади з твору, що не дають читачеві пройти повз.

“You see, boys,' he had said, 'as soon as my little girl told me that she simply had to have one of those Golden Tickets, I went out into the town and started buying up all the Wonka bars I could lay my hands on. Thousands of them, I must have bought. Hundreds of thousands!” [70]

«Бачите, — сказав він, — одразу, як доня сказала, що просто мусить мати Золотий квиток, я пішов у місто й почав купувати всі шоколадні батончики "Вонка" — всі, які бачив. Купував їх, мабуть, тисячами. Сотнями тисяч!» [69]

При написанні даного фрагменту автором було вжито декілька гіперболічних конструкцій, *“I went out into the town and started buying up all the Wonka bars I could lay my hands on”* виражає величезну рішучість і енергію автора в задоволенні бажання своєї дочки отримати Золотий квиток та числову гіпербол у виразі *“Thousands of them, I must have bought. Hundreds of thousands!”* підсилює ідею нестримної купівлі

величезної кількості шоколадних батончиків. Це перебільшення чисел надає ситуації комічний та захоплюючий характер. Перший приклад було відтворено шляхом модуляції, перекладач вжив широко відому фразу в українській мові (*всі, які бачив*), зробивши переклад зрозумілішим для українського читача. Цифрову гіперболу було перекладено калькуванням, тобто прямим відповідником англійського еквіваленту.

“These trucks, I can promise you, will be loaded with enough delicious eatables to last you and your entire household for many years.” [70]

«Ці вантажівки, я обіцяю, будуть заповнені чудовими солодощами, яких тобі й твоїм рідним вистачить на багато років». [69]

У цьому фрагменті автор використав фразу “*loaded with enough delicious eatables to last you and your entire household for many years*” гіпербола, описує величезну кількість солодкого, що отримає кожен володар золотого квитка. При перекладі перекладач використав прийом калькування та наслідував порядок слів автора.

“There wouldn't be nearly enough space for them up on top!” answered Mr Wonka. “These rooms we are going to see are enormous! They're larger than football fields! No building in the world would be big enough to house them!.” [70]

«— Бо нагорі для них зовсім не було б місця! — пояснив містер Вонка. — Ви побачите, які це велетенські цехи! Більші за футбольні поля! Жодна будівля в світі не змогла б їх умістити?» [69]

У поданому фрагменті Роальд Дал використовує три гіперболібічні конструкції для опису величезного масштабу виробничих цехів, що вміщує його фабрика, емоційно збагачуючи його опис. Першу конструкцію (*are enormous*) перекладач не подав у тексті, застосувавши прийом опущення, щоб не перевантажувати текст й так великою кількістю гіпербол. Другу конструкцію (*They're larger than football fields*) він передав за допомогою калькування. Та останню з цього фрагменту (*No building in the world would be big enough to house them*) він подав за допомогою прийому генералізації та перетворення складно-підрядного речення в просте зі складним присудком.

“Every drop of that river is hot melted chocolate of the finest quality. The very finest quality.” [70]

«— Це все шоколад! Кожна краплинка цієї ріки — з гарячого рідкого шоколаду найвищої якості. Най-най-най-вищої якості.» [69]

Щоб описати якість шоколаду, Дал вживає приставку (*very*) та найвищий ступінь порівняння прикметників, що допомагає тримати емоційний захват під час прочитання до кінця. В перекладі можемо побачити, що перекладач замість його, щоб використати калькування в цьому випадку, вирішив застосувати прийом модуляції з використанням повторення префікса *най-* саме для передачі емоційного піднесення головного героя.

Далі за частотою використання автором різних прийомів для описання емоцій персонажів в книзі «Чарлі та Шоколадна фабрика» йде епітет. Епітет - будь-яке художнє означення, призначення якого, як свідчить його етимологічне походження, виявляється в тому, щоб надати предмету поетичності та живопису, тобто визначити індивідуальну якість предмета, яка належить лише йому одному і не переноситься на інші предмети. Серед усієї різноманітності тропів української мови епітет відзначається тим, що виявляє неосяжні можливості мови у сполучуваності, поєднанні слів.[66, с.1]

Проаналізуємо декілька прикладів з книги та їх перекладені еквіваленти.

“Despicable!” said Grandma Georgina. “She’ll come to a sticky end one day, chewing all that gum, you see if she doesn’t.” [70]

«— Просто ганьба! — додала бабуня Джор-джина. — Вона зі своєю жуйкою обов'язково вплине в халену, от побачите.» [69]

В цьому реченні автор вжив епітет (*despicable*), щоб описати емоційний стан бабусі Чарлі, цей епітет чудово описує його впрження від стостереження за головною героїнею, що постійно жує жуйку. Перекладач при роботі з текстм використав прийом заміни, замінивши прикметник на приставку та іменник, що краще описує емоції героїні.

“I am preparing other surprises that are even more marvellous and more fantastic for you and for all my beloved Golden Ticket holders — mystic and marvellous surprises that will entrance, delight, intrigue, astonish, and perplex you beyond measure.” [70]

«Я готую й інші, ще дивовижніші й фантастичніші несподіванки для тебе та для всіх власників Золотих квитків — загадкові й прекрасні сюрпризи, що вразять, захоплять, здивують, ошелешать і спантеличать тебе понад усі сподівання.» [69]

У цьому фрагменті Роальд Дал вживає декілька епітетів для опису сюрпризів, що чекають на головних героїв, що заворює та збільшує інтерес читача. При перекладі цього фрагменту перекладач вирішив повністю відтворити епітети їхніми еквівалентами, що існують в українській мові, тобто застосував прийом калькування, також наслідуючи вищий ступінь порівняння прикметників, так як й описав Дал.

“I know. And what a marvellous smell!” answered Grandpa Joe, taking a long deep sniff. [70]

«— Точно. А який чудовий запах! — відгукнувся дідунь Джо, глибоко атягуючи ніздрями повітря.» [69]

Епітет (*marvellous*), що використав в оригіналі Дал, перекладач відтворив відповідником, що існує в українській мові.

“This stuff is fabulous!” said Augustus, taking not the slightest notice of his mother or Mr Wonka.” [70]

«— Це так чу-до-во! — простогнав Августус, не звертаючи уваги ні на матір, ні на містера Вонку.» [69]

В оригінальному реченні автор вжив епітет (*fabulous*), що надав тексту більшого емоційного забарвлення та таким чином заохотив дітей продовжувати читати. В перекладі видно, що поданий епітет перекладено модуляцією, графічно розтягуючи слово за допомогою дефісів, роблячи саму структуру тексту більш різноплановою.

“It's tomato soup! It's hot and creamy and delicious! I can feel it running down my throat!” [70]

«Томатний суп! Гарячий, густий і смачний! Я відчуваю, як я його ковтаю!» [69]

У цьому прикладі маленька дівчинка описує смак супу, який вона отримала, після тривалого жування жуйки, всі три епітети вдало поєднуються між собою й досить апетитно описують страву. При перекладі перекладач застосував вилучення, тобто не перекладав підмет та присудок, що є в оригіналі, а просто калькуванням відтворив складний присудок, вживаючи тільки прикметники.

Час від часу в тексті зустрічається ще один стилістичний прийом, відомий як метонімія. Метонімія, тобто слово, яким замінюється інше, суміжне поняття. Метонімія є досить розповсюдженим явищем в дитячі літературі, що по іншому описує та розкриває героя або предмет.

Нижче буде наведено декілька прикладів з книги та їх український переклад.

“How long could we allow this beast

To gorge and guzzle, feed and feast

On everything he wanted to?” [70]

«І день, і ніч свинюка ця жере і хлебче без кінця.» [69]

В цьому фрагменті, що вже зустрічався раніше, автор використав іменник (beast) в якості метонімії, замінивши ім'я одного з головних персонажів прозвиськом, що описує його єство. В перекладі метонімію було відтворено за допомогою прийому модуляції, а саме перекладач вирішив конкретизувати на яку саме тварюку схожих персонаж, що постійно їв.

“My little princess got more and more upset each day, and every time I went home she would scream at me, “Where's my Golden Ticket! I want my Golden Ticket!” [70]

«Моя маленька принцеса з кожним днем сумнішала й сумнішала і, коли я вертався додому, кричала на мене: «Де мій Золотий квиток! Я хочу Золотий квиток!»[69]

Цей приклад показує емоційне ставлення батька до своєї вередливої дитини, навіть незважаючи на це, він любляче називає свою дівчинку – принцесою. Перекладач інтерпретував цей фрагмент, використовуючи прямий аналог ласкавого прізвиська дівчинки.

“Tell Charlie about that crazy Indian prince,” said Grandma Josephine. 'He'd like to hear that.’ [70]

«А розкажи Чарлі про божевільного індійського принца, — запропонувала бабуся Джозефіна. — Йому цікаво буде почути.» [69]

У цьому прикладі замість того, щоб подати ім'я індійського принца, автор використав метонімічну конструкцію з епітетом для урізноманітнення історії.

Перекладач вдало використав прийом кальку для простого, зрозумілого викладу історії.

В тексті роману-фентезі «Чарлі та Шоколадна фабрика» іноді зустрічається різновид метонімії, а саме антономазія. Антономазії ґрунтується на тому, що власне ім'я, найчастіше ім'я особи, що вирізняється якоюсь характерною ознакою або сталою належністю до певного явища, стає прикметою цієї ознаки або цього явища.[73]

Нижче буде наведено декілька прикладів з тексту та їх переклад українською мовою.

“The Chocolate Maestro can make marshmallows that taste of violets, and rich caramels that change colour every ten seconds as you suck them, and little feathery sweets that melt away deliciously the moment you put them between your lips.” [70]

—Найвеличніший шоколатьє вміє виготовляти зефір, що має смак фіалок, і чудові карамельки, які, поки їх смокчеш, кожні десять секунд міняють колір, і малесенькі пір'їсті льодянички, які смачненько тануть, щойно торкнешся до них губами. [69]

У цьому прикладі автор використав антономазію (*The Chocolate Maestro*) замінюючи ім'я головного героя, для лаконічного та легшого сприйняття тексту. Перекладач успішно передав антонімазію в українському перекладі, зберігаючи контраст та несподіваність образу. При перекладі було використано прийом конкретизацію, перекладач вирішив наголосити на тому, що Віллі Вонка був найвизначнішим виробником шоколаду, вживаючи епітет (*найвеличніший*) при перекладі.

“But Willy Wonka is working!” the people shouted. “Listen! You can hear the machines! They're all whirring again! And you can smell the smell of melting chocolate in the air!” [70]

"Але ж фабрика працює!" — дивувалися люди. — Послухайте! Чути машини! Вони знову гудуть! А в повітрі пахне шоколадом!" [69]

У фразі “*but Willy Wonka is working!*” використано антономазію, оскільки слово “*working*” зазвичай вказує на дію чи працездатність, але в контексті фабрики та машин воно може набувати нового значення. Перекладач вдало передав антономазію

українською мовою за допомогою конкретизації, переклад вдало відображає ідею творчої та активної роботи фабрики.

“You see, Charlie,' he said, 'not so very long ago there used to be thousands of people working in the Chocolate factory.” [70]

«— Розумієш, Чарлі, — сказав він, — ще недавно на фабриці містера Віллі Вонки працювали тисячі працівників.» [69]

У цілому, перекладачі використовують різноманітні прийоми, такі як калькування, модуляція, конкретизація та інші, для успішної адаптації роману "Чарлі та Шоколадна фабрика" до української мови. Застосування цих прийомів свідчить про творчий підхід перекладачів та їхню здатність зберігати сенс і стиль оригіналу.

Деякі зміни та опущення, введені перекладачами, мають прагматичну мету полегшення сприйняття та зрозумілості тексту для українського читача, враховуючи культурні та мовні відмінності. Використання калькування та модуляції свідчить про бажання перекладачів забезпечити адекватність відтворення емоційного та стилістичного вимірів оригіналу.

Успішне впровадження гіперболи в українському перекладі підтверджує творчий підхід перекладачів. Різні перекладацькі прийоми, такі як модуляція, калькування та генералізація, були використані для збереження комічності та енергії оригіналу. Опущення, калькування та модуляція допомагають підтримати емоційне навантаження та комічність, зробивши переклад привабливим для українського читача.

Переклад епітетів відзначається вдалим використанням прийомів, таких як калькування, заміна, модуляція та вилучення. Ці прийоми дозволяють зберегти виразність та художність описів, зробивши український переклад так само емоційно насиченим, як і оригінал.

Метонімічні та антономазійні прийоми, які використовуються в оригіналі для розкриття характерів та створення живописних образів, успішно передані в українському перекладі. Метонімія, використовуючи калькування та модуляцію, забезпечує лаконічність та ефективність передачі інформації. Антономазія додає додатковий шар виразності, що успішно відтворено в українському тексті.

Метафоричний стиль оригіналу збережено в українському перекладі завдяки використанню таких прийомів, як калькування, модуляція та прямий відповідник. Опущення та транспозиція допомагають зберегти сенс та емоційну насиченість, роблячи роман доступним українським читачам [Додаток Е].

У відтворенні гіперболи в українському перекладі збережено комічний характер та енергію оригіналу. Перекладачі успішно використали прийоми, такі як модуляція, калькування та опущення, для збереження насиченості тексту.

Епітетичні описи, які використовуються для створення живописних образів у романі, вдало передані в українському перекладі за допомогою прийомів, таких як калькування, модуляція та вилучення. Ці прийоми допомагають зберегти виразність та емоційну насиченість описів, роблячи переклад доступним та привабливим для українських читачів.

ВИСНОВКИ

У роботі подано дослідження стилістичного аспекту відтворення емоцій у перекладі українською мовою кульмінаційних сцен у творах жанру фентезі для дітей.

Дослідження дало змогу дійти таких висновків:

1. Фентезі, як літературний жанр, виявляється надзвичайно різноманітним і глибоким. Дослідження різних аспектів, включаючи визначення жанру, його класифікацію, функції та походження, вказують на складність та динаміку цієї форми творчості. Відчуття свободи серед письменників у створенні нових жанрових форм підкреслює гнучкість фентезі та його схильність до постійної еволюції. Основоположники жанру вказують на його зв'язок з міфологією, архетипами та іншими літературними течіями, які допомагають створювати багатошаровий світ пригод та фантастичних історій. Фентезі слугує не лише засобом ескапізму, але і метою висвітлення незмінних цінностей та боротьби між добром і злом. Зрештою, цей жанр залишається філософською літературою уяви, яка надає можливість читачам досліджувати світ та життя у всій їхній різноманітності.

2. Фентезі — надзвичайно різноманітний і глибокий літературний жанр. Дослідження його визначення, класифікації, функцій і походження підкреслюють складність і еволюцію цієї форми творчості. Письменники вільно створюють нові жанрові форми, що демонструє гнучкість і постійний розвиток фантазії. Зв'язки жанру з міфологією, архетипами та іншими літературними течіями допомагають сформувати багатошаровий світ пригодницьких і фантастичних історій. Фентезі виконує не тільки ескапістську функцію, але й висвітлює незмінні цінності та боротьбу між добром і злом. Як література уяви, фентезі дозволяє читачам досліджувати світ і життя в усьому його розмаїтті, перетворюючи його на філософську та захоплюючу сферу.

3. Жанр фентезі для дітей завжди привертав увагу своєю захопливістю та можливістю відкривати нові світи перед читачами. Успішність фентезі визначається не лише заходами та епічними битвами, але й здатністю автора передати емоційну насиченість та напружений момент історії. Перекладачі ж, вперше зіштовхуючись з

англомовними творами фентезі для дітей, стикаються з викликами емоційної передачі. Вони використовують лексичні, лексико-граматичні та граматичні перекладацькі трансформації для точного та адекватного відтворення сенсу та емоційного забарвлення оригіналу. У випадку лексичних ПТ, конкретизація, генералізація та модуляція відіграють важливу роль у забезпеченні точності та емоційної насиченості перекладу. Лексико-граматичні трансформації, такі як вилучення та додавання, визначаються необхідністю збереження граматичної структури та ефективної адаптації до мови-мішені. Граматичні трансформації, такі як вербалізація та іноміналізація, сприяють адаптації тексту до граматичних особливостей мови-мішені. Ономастичний простір, зокрема промовисті імена, відіграє важливу роль у фентезі та вимагає від перекладачів ретельного підходу для передачі семантичного багатства та культурних алюзій. У цілому, ефективний переклад фентезі для дітей вимагає від перекладачів вдумливого врахування всіх цих аспектів для забезпечення зрозумілого та емоційно насиченого читацького досвіду.

4. Перекладач фентезі має завдання відтворити живий світ українською мовою, враховуючи географію, політичні структури та релігійні вірування. Це вимагає не лише мовних навичок, але і глибокого розуміння жанру та здатності передати складність фентезі-світу. Перекладач повинен вибирати українські еквіваленти для нестандартних імен та характерів персонажів, враховуючи культурний контекст. Збереження індивідуальності та сутності кожного персонажа є важливим завданням у перекладі фентезі. Також важливо враховувати деталі при перекладі істот, включаючи створення відповідних термінів та опис зовнішності. Дослідження міфології та культури стає ключовим етапом, особливо коли елементи не є загальновідомими в українському контексті. Збереження атмосфери та смислу фентезі вимагає взаємодії з автором або видавництвом для додаткових пояснень. Створення нових термінів та адаптація елементів міфології та культури для українських читачів - це завдання, що вимагає творчості та великої роботи. Переклад фентезі українською мовою є викликом, який потребує не лише професіоналізму, але і врахування культурних особливостей та креативності.

5. У ході глибокого аналізу оригінального та перекладеного текстів "Чарлі та Шоколадна фабрика" Роальда Дала виявлено різноманітні стилістичні прийоми, які перекладач вдало впровадив у текст, забезпечуючи відтворення не лише змісту, а й стилістичного багатства оригіналу. Одним із важливих аспектів перекладу було використання калькування для передачі багатьох стилістичних елементів, які, здавалося б, мали б втратити свій колір та витонченість у процесі адаптації до іншої мови. Цей прийом дозволив зберегти специфіку авторського стилю. Найбільш вдало вдалося передати виразність та глибину тексту завдяки застосуванню еквівалентності. Перекладач вміло підбирав та використовував повні еквіваленти, щоб передати не лише смисловий зміст, але й виразові можливості кожного стилістичного прийому. Слід відзначити особливий успіх у передачі музичних елементів, таких як асонанс, що виявився вкрай складним завданням через специфіку звуків української мови. Тим не менш, перекладач зумів зберегти музичність та ритмічність оригіналу, враховуючи особливості фонетики української мови. Природна відмінність між мовами дозволяла використовувати інверсію в українському перекладі, підкреслюючи емоційні аспекти тексту та забезпечуючи йому особливий ритм та динаміку. Така свобода у розміщенні членів речення додала тексту додаткового вираження та емоційної насиченості. У результаті, паралельні конструкції в тексті, які переносяться з оригіналу в український переклад, зберігають інтригуючу атмосферу та збагачують його барвами, створюючи враження, ніби ми поглиблюємося в той же чарівний світ, але вже з використанням нашої рідної мови.

6. Вибір конкретних засобів відтворення емоцій у кульмінаційних сценах творів жанру фентезі для дітей при перекладі з англійської на українську мову значною мірою залежить від ряду факторів. У першу чергу, мовно-стилістичні відмінності між англійською та українською мовами вимагають уважного вибору слів та виразів для забезпечення точності і виразності перекладу. Крім того, культурний контекст відіграє ключову роль у відтворенні емоцій, оскільки різні культурні особливості можуть вимагати різних виразів та виразних засобів. Різні ступені інтенсивності емоцій у кульмінаційних сценах також можуть вимагати варіацій у використанні лексичних та стилістичних прийомів для досягнення максимальної

ефективності. Урахування вікових особливостей цільової аудиторії дитячого жанру фентезі важливе при виборі емоційно насичених засобів, щоб вони були доступні та зрозумілі для дітей. Здатність перекладача розуміти та влучно відтворювати психологічні аспекти персонажів та їхні емоційні стани впливає на вибір емоційно насичених висловлювань. Урахування жанрових особливостей фентезі, таких як магія та пригоди, може вимагати специфічних лексичних та стилістичних засобів для передачі унікального атмосферного настрою. Структура та ритміка оригіналу також мають впливати на вибір засобів відтворення емоцій у перекладі, забезпечуючи гармонію та логічність. Розуміння авторського стилю та його намірів дозволяє перекладачеві вдало вибирати засоби, що відтворюють не лише сюжет, а й емоційну глибину та індивідуальний почерк. Урахування специфічних літературних конвенцій та традицій жанру фентезі допомагає вибрати засоби, які відповідають очікуванням читачів. Технічні аспекти перекладу, такі як відповідність мовних форм та граматичних особливостей, також впливають на вибір емоційно насичених висловлювань. Розгляд етапів редагування та коректури важливий для вибору оптимальних засобів та усунення можливих неполадок у передачі емоцій. Адаптація до мовно-стилістичних особливостей української мови вимагає тонкого вибору засобів для забезпечення натуральності та гармонії перекладу. Розгляд риторичних засобів та їхнього впливу на емоційний тон оригіналу визначає вибір засобів для досягнення аналогічного ефекту. Розгляд особливостей образності та символіки в оригіналі допомагає перекладачу вибирати вирази та фрази, що передають емоційне забарвлення. Урахування психологічних аспектів читачів, зокрема їхньої чутливості та реакції на емоційні нюанси, визначає вибір засобів для досягнення максимального ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Наукові праці

1. Альошина М. Д. Критерії та принципи визначення адекватності відтворення ідіостилю автора в перекладі. / М. Д. Альошина. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.. – 2018. – №37. – С. 54–57.
2. Амеліна С. М. Конотативна еквівалентність у перекладі / С. М. Амеліна. // Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2014. – №11. – С. 5–14.
3. Ананко Т. Р. Прагматична адаптація у перекладі художніх творів / Т. Р. Ананко. // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2012. – №25. – С. 3–4.
4. Андрієвська Г. А. Урок-вікторина при вивченні теми «Казка» у початкових класах / Г. А. Андрієвська. // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2011. – №7. – С. 121–124.
5. Барабаш М. М. Ідентичність прихованого «»-персонажа в сучасній українській прозі / М. М. Барабаш. // Наукові праці / Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – 2011. – №156. – С. 9–15.
6. Бехта І. А. Дискурсна зона персонажу фактурі художнього тексту / І. А. Бехта. // Національного університету «Острозька академія». – 2012. – №29. – С. 248–250.
7. Белявська-Слюсарєва М. Ю. Інтерпретація класичних образів у сучасній літературі на матеріалі творів Амелі Нотомб / М. Ю. Белявська-Слюсарєва. // Вісник Львівського університету. – 2012. – №20. – С. 41–45.
8. Білоус П. В. Вступ до літературознавства: навч. посіб / П. В. Білоус. – Київ: ВЦ«Академія», 2011. – 336 с.
9. Бірюков М. Ю. Графічний художній образ як процес пізнання навколишньої дійсності / М. Ю. Бірюков. // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – 2011. – №5. – С. 95–97.
10. Бондаренко Ю. І. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2013. - № 1. - С. 11-14.

11. Бондаренко Ю. І. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі: теорія і практикум: посібник для студентів філологічних факультетів / Ю. І. Бондаренко. – Ніжин: НДУ імені М. Гоголя, 2015. – 317 с.
12. Бондаренко Ю. І. Шкільний аналіз образів-персонажів у зв'язках із хронотопною структурою літературного твору / Ю. І. Бондаренко. // Українська література в загальноосвітній школі. – 2013. – №17. – С. 13–16.
13. Н. Д. Борисенко // Комунікативна поведінка персонажів британської драми: Лінгвістичний аспект - Літературознавчі студії. - 2013. - Вип. 39(1). - С. 133-138.
14. Булаховська Ю. Л. // Чи бувають у творах художніх персонажі "відсутні" (які свідомо лише згадуються у тексті)? / Ю. Л. Булаховська // Проблеми семантики слова, речення та тексту. - 2015. - № 34. - С. 4-6.
15. Врублевська Г. // Суржик як мовна характеристика персонажа в сучасній українській мові / Г. Врублевська // Волинь - Житомирщина. - 2002. - № 9. - С. 153-156.
16. Галич О. Теорія літератури: підручник / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с. – (2).
17. Гнатенко К. // Проблеми вивчення художнього образу в літературному творі / К. Гнатенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Філологічні науки. - 2016. - № 1. - С. 59-64.
18. Гоголь Н. В. Система роботи над образом-персонажем на уроках читання у початковій школі / Н. В. Гоголь // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки. - 2012. - Вип. 21. - С. 91-96.
19. Горда В. В. Художній переклад та проблеми адекватності перекладу. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 14 травня 2021 року) / В. В. Горда. // Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила. – 2021. – №5. – С. 1–388.
20. Горлова О. В. Жанрові особливості авторської казки / О. В. Горлова // Східнослов'янська філологія. Літературознавство. - 2015. - Вип. 28. - С. 10-17.

21. Горох Г. В. Лексико-стилістичні засоби створення казкових образів / Г. В. Горох // Педагогічна освіта: теорія і практика. - 2012. - Вип. 11. - С. 140-144.
22. Гриценко В. С. Повертаючись до розмови про художній образ. Стаття друга / В. С. Гриценко // Гуманітарний часопис. - 2013. - № 1. - С. 90-99.
23. Грищук В. В. Літературна казка: становлення і розвиток жанру / В. В. Грищук // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. - 2013. - Вип. 1(1). - С. 22-27.
24. Гураль О. Ю. Засоби об'єктивації складників концепту Персонаж у постмодерністських романах М. Аміса / О. Ю. Гураль // Сучасні дослідження з іноземної філології. - 2011. - Вип. 9. - С. 121-131.
25. Гусєва К. В. Художній образ в мистецтві як засіб формування та розвитку духовності особистості / К. В. Гусєва // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. - 2013. - Вип. 15. - С. 12-16.
26. Давидченко І. Д. Зарубіжна література : словник / І. Д. Давидченко. – Харків: ФОП Філімянов С.Ф., 2019. – 72 с.
27. Дегтярьова Є. О. Специфіка природи внутрішнього мовлення персонажів у французькому мінімалістичному романі кінця ХХ – початку ХХІ століть / Є. О. Дегтярьова // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : Філологія. - 2014. - Т. 17, № 2. - С. 47-56.
28. Демедюк М. Національна специфіка персонажної системи українських народних казок: образ богатиря-добровольця / М. Демедюк // Народознавчі зошити. - 2009. - № 1-2. - С. 167-173.
29. Демецька В. В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми: монографія / В. В. Демецька. – Херсон: МЧП «Норд», 2006. – 378 с.
30. Дробаха О. В. Еквівалентність у сучасному англо-українському перекладі / О. В. Дробаха // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. - 2017. - Вип. 34. - С. 195-199.

31. Дудар О. Лінгвостилістичні особливості портретизації персонажа (на матеріалі роману Теодора Драйзера "Оплот") / О. Дудар // Мандрівець. - 2013. - № 2. - С. 67-69.
32. Євмененко О. В. Українська літературна казка першої половини ХІХ століття / О. В. Євмененко. // Вісник Маріупольського державного університету. – 2010. – №4. – С. 37–41.
33. Єфименко В. А. Сучасна літературна казка з трансформованим класичним сюжетом / В. А. Єфименко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. - 2014. - Кн. 2. - С. 77-81.
34. Задорожна О. В. Характеристики казки як своєрідного жанру народної творчості / О. В. Задорожна // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. - 2012. - Вип. 27. - С. 172-174.
35. Заніна Т. А. Персонаж як самостійний об'єкт авторського права / Т. А. Заніна, А. П. Копитько // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. - 2016. - Вип. 16. - С. 376-382.
36. Зінченко Н. І. Характер і функція пейзажу в сентиментально-реалістичній прозі Г. Квітки-Основ'яненка / Н. І. Зінченко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. - 2014. - № 1107, вип. 70. - С. 144-147.
37. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури : навч. посіб / В. П. Іванишин. – Київ: Академія, 2010. – 253 с.
38. Іванова О. В. Перекладацька еквівалентність і способи її досягнення / О. В. Іванова // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Серія : Філологічна. - 2014. - Вип. 48. - С. 277-279.
39. Ісаєва О. О. Зарубіжна література : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. О. Ісаєва. – Київ: УОВЦ «Оріон», 2017. – 304 с.
40. Капустян І. І. Літературна казка Г. К. Андерсена: традиції та новаторство / І. І. Капустян // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2016. - Вип. 24(1). - С. 92-94.
41. Кизилова В. В. Персонажі фентезі для дітей і юнацтва: типологія, функції (на прикладі роману Галини Пагутяк "Королівство") / В. В. Кизилова // Науковий вісник

Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2015. - Вип. 17(1). - С. 10-13.

42. Коваленко І. Ю. Анімалістична казка як вид казки / І. Ю. Коваленко, С. В. Баранова // Молодий вчений. - 2016. - № 11. - С. 198-201.

43. Кондрашов В. Кіномова як специфічна система художніх засобів у літературному тексті (з досвіду українських письменників-шістдесятників) / В. Кондрашов // Питання літературознавства. - 2012. - Вип. 86. - С. 18-25.

44. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448 с.

45. Некряч Т. Є. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: навчальний посібник / Т. Є. Некряч, Ю. П. Чала. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 200 с.

46. Потреба Н. А. Лінгвокультурна адаптація художнього тексту / Н. А. Потреба. // Філологічні трактати. – 2012. – №2. – С. 78–81.

47. Теребус О. Л. Трансформація жанрових формул літературної публіцистики / О. Л. Теребус. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки: Літературознавство. – 2011. – №13. – С. 45–58.

48. Галич О. Теорія літератури: підруч. Для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / Галич О. та ін., [за наук. ред. О. Галича]. Вид. 4-е, стер. Київ: Либідь, 2008. 486 с.

49. Червінська О. В. Про монографію Н. Х. Копистянської «Жанр, жанрова система у просторі літературознавства». – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с. / О. В. Червінська // Питання літературознавства. - 2005. - Вип. 13. - С. 180-182.

50. Боженко О. С. Атмосфера \"саспенс\" як домінуюча ознака літературного жанру «фентезі» / О. С. Боженко. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2017. – №67. – С. 51–54.

51. Egoff S. Within: Children's Fantasy from the Middle Ages to Today / S. Egoff. – Chicago: ALA, 1988. – 134 p.

52. Чернявська О. С. До питання класифікації жанру фентезі / О. С. Чернявська // Літературознавчі студії. - 2015. - Вип. 1(2). - С. 323-331.

53. Манахов О. І. Літературна традиція і жанр фентезі / О. І. Манахов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2014. - Вип. 8(2). - С. 115-117.
54. Трокай А. Фантастика і фентезі в сучасній українській літературі / А. Трокай // Бібліотечна планета. - 2010. - № 2. - С. 28.
55. Демчик М. Своєрідність жанру фентезі у романах Маринита Сергія Дяченків «Ритуал» і Анджея Сапковського «Відьмак» / М. Демчик. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. – №2. – С. 102–106.
56. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник / С. Є. Максимов. – Київ: Ленвіт, 2006. – 157 с.
57. Дружбяк С. Особливості відтворення стилістичних засобів у німецько-українському перекладі (на матеріалі оповідань Юдіт Германн) / С. Дружбяк, Л. Черниш, С. Винничук. // Іноземна філологія.. – 2018. – №131. – С. 60–70.
58. Ребрій. О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі / О. В. Ребрій.. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 375 с.
59. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник / В. В. Коптілов. – Київ: Юніверс, 2002. – 280 с.
60. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навч.-метод. посібник – Київ: Вид. центр КНЛУ, 2017. – 296 с.
61. Волошук В. І. Синтаксичні особливості малої прози З. Ленца Актуальні / В. І. Волошук. // Актуальні проблеми філології та американські студії. – 2008. – С. 44–46.
62. Балахтар В. В. Адекватність та еквівалентність перекладу. «Спецпроект: аналіз наукових досліджень» / В. В. Балахтар, К. С. Балахтар. // IV Міжнар. наук.-практ. конф.. – 2011. – С. 28–33.
63. Мокрова Н. І. Звукова організація пісенного тексту (на прикладі текстів кельнської діалектної пісні) / Н. І. Мокрова. – Київ, 2015. – 417 с.

64. Кузьменко А. О. Лінгвоспецифічні властивості інфантичних віршованих текстів (на матеріалі англословних творів для дітей дошкільного віку). : дис. канд. філ. наук : 10.02.04. / Кузьменко А. О. – Запоріжжя, 2017. – 290 с.
65. Сойко І. В. Відтворення культурної специфіки німецьких метафор (на матеріалі роману Йозефа Рота «Марш Радецького»)Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур / І. В. Сойко. – 2012. – №18. – С. 153–157.
66. Волковинський О. С. Алітераційні епітети в ранній ліриці В.Кобилянського / О. С. Волковинський. // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2012. – С. 60.
67. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор. – Київ: Либідь, 2001. – 223 с.
68. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. – Київ: Либідь, 1993. – 248 с.

Джерела ілюстративного характеру

69. Дал Р. Чарлі і шоколадна фабрика / Роальд Дал. – Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2009. – 240 с.
70. Dahl R. Charlie and the Chocolate Factory / R. Dahl. – London: Penguin Books Group, 2004. – 336 p.

Довідкова література

71. Ковалів Ю. І. Енциклопедія літературознавства: у 2 т. / Ю. І. Ковалів. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. – 751 с.
72. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2006. – 716 с.

Інтернет-джерела

73. Теорія літератури - літературознавство і мовознавство [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrlit.net/info/criticism/antonomaziya.html>.

ДОДАТКИ

Характерні риси англomовної дитячої літератури жанру фентезі

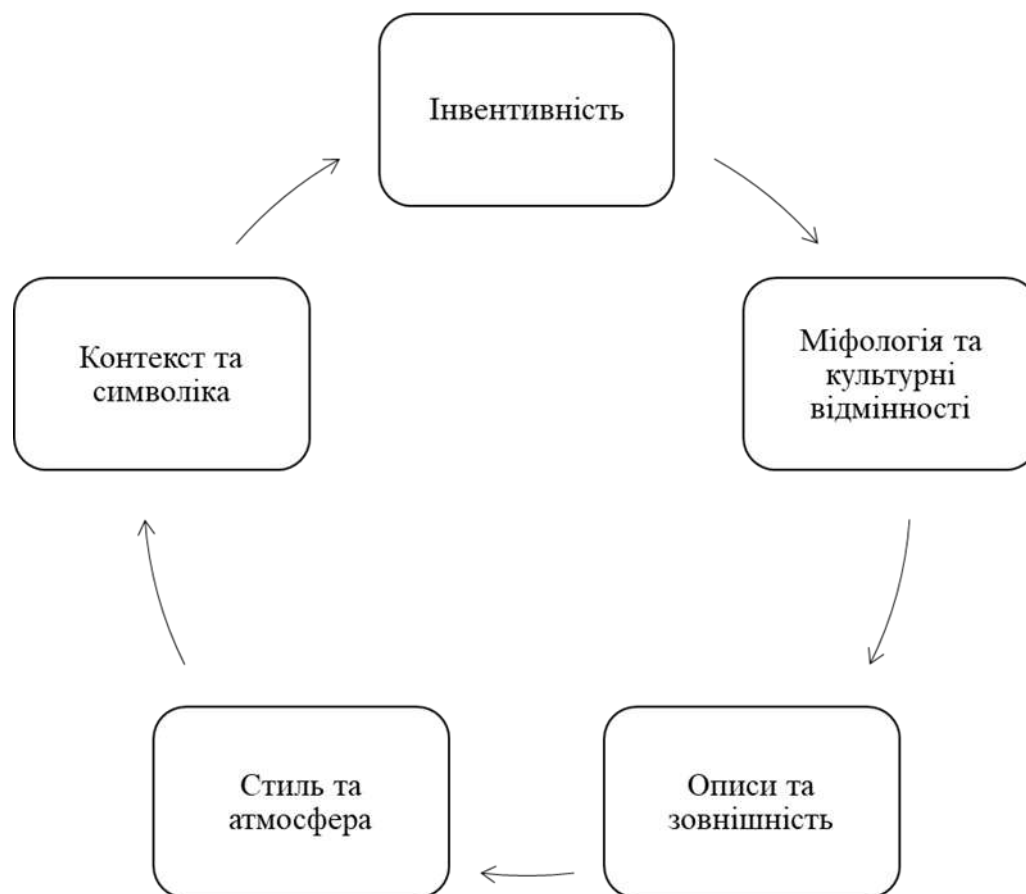
Характеристика	Опис
Магічні світи та фантастичні реалії	Дитяча література фентезі часто розгортається в магічних та екзотичних світах, що захоплює та розширює уявлення молодших читачів.
Молоді герої та подорожі	Багато фентезі має молодих героїв, які вирушають у захоплюючі подорожі, де вони ростуть та вчаться через власні випробування.
Моральні вибори та дилеми	Дитяча фентезі ставить перед героями моральні вибори та дилеми, сприяючи розвитку моральних цінностей та розумінню добра і зла.
Уроки життя та цінності	Жанр фентезі включає в себе важливі уроки, такі як співпраця, відвага, толерантність, та інші цінності, що розвиваються через історії та персонажів.
Пошук істини та самоідентифікація	Багато фентезі обертається навколо пошуку істини та самоідентифікації героїв, що робить його сприятливим для розвитку самосвідомості молодих читачів.
Гумор та легкість	Деяка дитяча фентезі може бути веселою та гумористичною, що полегшує сприйняття та робить її цікавою для дітей.
Простий мовний стиль	Дитяча фентезі використовує простий та легкий мовний стиль, що допомагає молодшим читачам легко розуміти і співпереживати події та персонажі.
Зрозумілі сюжети	Сюжети дитячої фентезі повинні бути цікавими та зрозумілими для дітей, включаючи захопливі пригоди та інтригуючі події.
Ілюстрації	Наявність ілюстрацій допомагає візуалізувати події та персонажі, зробиючи читання привабливішим для молодших читачів.
Повідомлення та мораль	Дитяча фентезі може містити важливі повідомлення та моральні уроки, які допомагають дітям зростати та розвиватися.

Теорія про кульмінаційні сцени в дитячому творі-фентезі

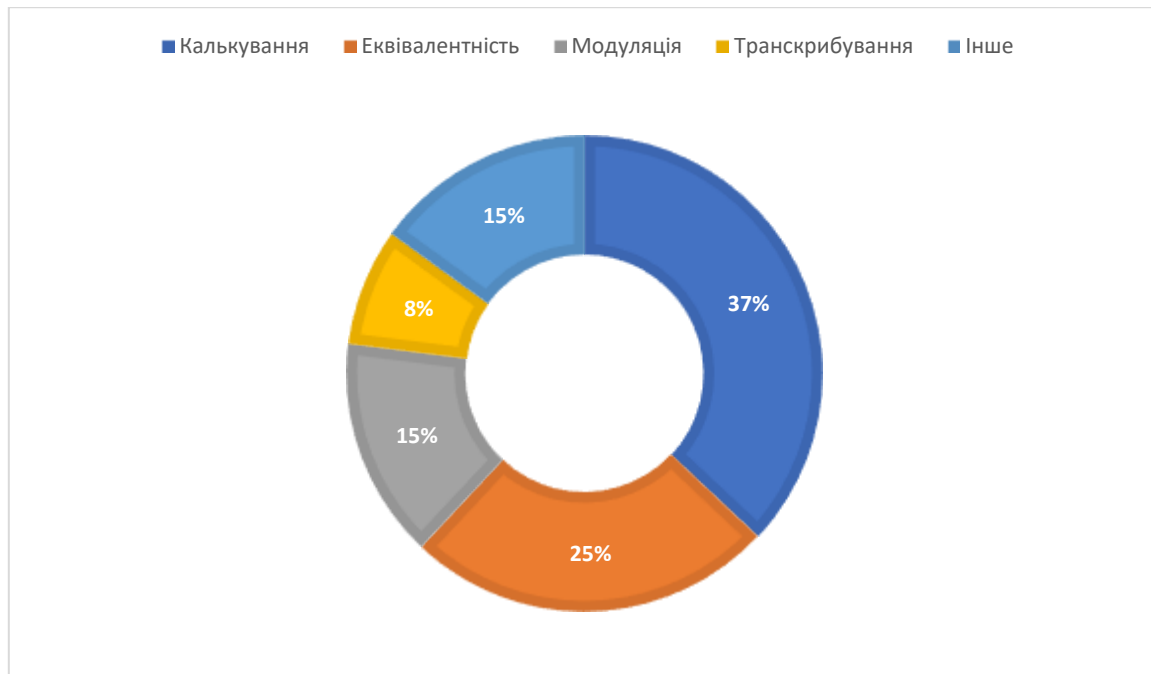
Етап створення кульмінації	Опис
Створення напруження	Кульмінаційні сцени покликані викликати велике напруження та очікування у читача. Вони будують атмосферу підвищеної тривожності та допомагають створити емоційний зв'язок із сюжетом.
Підвищення інтриги	Це момент, коли читач дізнається про найважливіші деталі сюжету, і конфлікт стає більш складним та захоплюючим. Герої стикаються з найбільшими перешкодами чи ворогами, і це робить читання захоплюючим.
Вираження характерів	Кульмінаційні сцени дозволяють героям продемонструвати свою внутрішню силу та рішучість. Читач дізнається більше про характери героїв, їхню відданість та воля до перемоги.
Подолання виклику	Це момент, коли герої намагаються подолати свої найважливіші проблеми та виклики. Вони розвивають свої найкращі якості та використовують їх для розв'язання конфлікту.
Розвиток сюжету	Кульмінаційні сцени допомагають розвивати сюжет, можуть призвести до несподіваних сюжетних поворотів, роблячи оповідь цікавішою та запам'ятовуючою.

Додаток В.

Теорія про труднощі перекладу емоцій, кульмінаційних сцен або теорія про методи досягнення адекватності в перекладах фентезі для дітей [28]

Додаток Г.

Аналіз прикладів фонетико-графічних та морфологічно-стилістичних засобів відтворення емоцій, виявлених у дослідженні перекладу роману

Аналіз прикладів засобів збереження семантико-стилістичних мовних особливостей зображення емоцій у кульмінаційних сценах, виявлених у дослідженні перекладу роману

Аналіз	Для першої групи лексики характерні такі методи перекладу, як модуляція, еквівалент, диференціація значень та транспозиція	Друга група, яка включає фразеологічну лексику, потребує більш різноманітних методів перекладу, включаючи модуляцію, еквівалент, калькування, буквальный переклад, аналог та цілісне перетворення
Оригінал	«Walking to school in the mornings, Charlie could see great slabs of chocolate piled up high in the shop windows, and he would stop and stare and press his nose against the glass, his mouth watering like mad».	“Then at last, when he could stand it no longer, he would peel back a tiny bit of the paper wrapping at one corner to expose a tiny bit of chocolate, and then he would take a tiny nibble – just enough to allow the lovely sweet taste to spread out slowly over his tongue”.
Переклад	«Йдучи вранці до школи, Чарлі бачив у вітринах крамничок цілі стоси величезних шоколадних плиток. Він зупинявся й дивися на них, притискаючи носом до скла і стікаючи слиною».	«Коли ж урешті не витримував, то відривав з коточка манюсінський шматочок паперової обгортки, щоб визирнув манюсінський шматочок шоколаду, а тоді відкушував звідти манюсінську крихточку – аби тільки відчути цей чудесний солодкий смак, що поволі розтікався по язиці».

Додаток Е.

Аналіз прикладів способів відтворення синтаксично-стилістичних мовних засобів художнього зображення емоційного фону кульмінаційних сцен, виявлених у дослідженні перекладу роману

